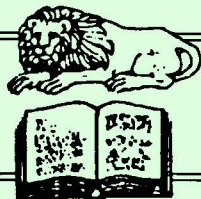

Jeromos füzetek

14. szám

Karácsony '93

Szent Jeromos Bibliatársulat
« « « Budapest, 1993 » » »

Tartalomjegyzék

Bibliaóra-vezetőképzőnk vendégei, résztvevői és vezetői	címlap
Isten Igéje (Mons. Angelo Acerbi érsek, nuncius szentbeszéde)	1
Csendes percek	4
Jézus születése és a névadás (J. Gnilka) [írásmagyarázat]	7
Ókori pénzek (Káplár László)	13
Milyen szöveget válasszunk? (Anneliese Hecht) [módszer]	17
<i>Melléklet: Élő Ige (Bibliaiskola, 4. óra: 1-8.o.)</i>	[19]
Az ősegyház közösségei (2) (Verbényi István)	19
A Biblia mozivásznon (Michael Graff)	21
Állatok a Bibliában (Zimányi Ágnes)	27
Olvasóink kérdezik (Kerekes Károly)	29
Hiszek egy családban (Gelley Anna)	31
Társulatunk [információk]	32
Ajánlatunk	37

J e r o m o s f ü z e t e k

Biblikus-lelkipásztori, gyakorlati folyóirat
lelkipásztorok, hitoktatók, bibliaapostolok számára
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6

Nyitva: hétfő-csütörtök 9-17 * ☎ 132-22-60

A szerkesztőbizottság tagjai:

Gelley Anna, Rajkai István, Székely István,

Tarjányi Béla, Vágvolgyi Éva

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Grafikák: Vágvolgyi Éva

Nyomda: Méhecske Kft

Mons. Angelo Acerbi érsek, pápai nuncius

Isten Igéje

Szentbeszéd a Szent Jeromos Bibliatársulat
bibliaóra-vezetőképzőjén (Leányfalu, 1993. nov. 5.)

Örömmel jöttem, hogy megtartsam ezt a szentmisét Önöknek, akik a biblia–apostolkodásban tevékenykednek. A Bibliatársulat elnökének érdeme, hogy e csoportok képzését szorgalmazza és ezzel erősíti befolyásukat az Egyházban és a társadalomban. Én magam a legmesszebbmenő támogatásomról biztosítom őt és munkatársait. Szeretettel köszöntök minden megjelentet.

Ma Szent Imrét ünnepeljük, akinek az alakja nagyon vonzó, és mindannyiunkat arra ösztönöz, hogy törekedjünk a szentségre. Kérjük az Ő közbenjárását.

Az új pápapi enciklika, a „Veritatis Splendor” olvasásakor feltűnt, hogy milyen gyakran és bőségben találhatók bibliai utalások a dokumentumban, amely, mint a címe mondja, az Egyház morális tanításának néhány alapvető kérdését tárgyalja. Amikor, remélhetőleg hamarosan, megjelenik a magyar fordítás, kívánom, hogy minderről személyesen is meggyőződjenek.

„Később odalépett hozzá valaki és megkérdezte: »Mester, mi jót kell tennem, hogy eljussak az örök életre?«” (Mt 19,16). Ez a kérdés, mint ún. „Leitmotiv” végigvonul az egész dokumentumon és különféle szempontok szerint kerül vizsgálatra.

Szent Pál apostol Rómaiakhoz írt levelének befejező gondolataiban az apostol szinte bocsánatot kér, hogy egy nem általa alapított egyháznak ír. Ugyanakkor erőteljesen hangsúlyozza: „Krisztus Jézus szolgálójának kell lennem a pogányok közt és Isten evangéliumának szent szolgálatát kell végezniem” (15,14).

Aki ilyen vagy olyan címen terjeszti Isten Igéjét, az valamiképpen ugyanazt a szent feladatot teljesíti. A papoknak természetesen különleges felhatalmazásuk van rá, de a szerzetesek és a laikusok is

értékes egyházi szolgálatot tudnak végezni. Ez a mostani jó alkalom arra, hogy az önök által vállalt feladatról elgondolkozzunk.

Aki gyakorolja a „lectio divina”-t, annak ez a gyakorlat egyéni, közösségi és apostoli jellemzőket hordoz.

Annak, aki terjeszti Isten Igéjét, az egyéni aspektus nyilvánvaló és két területen jelentkezik: az Ige olvasása a helyes megértés érdekében, valamint a Szentírás hallgatása. Két fontos momentum, amelyek közül a másodikat

szeretném aláhúzni. Ha a próféták könyveit olvassuk, gyakran találjuk a következő mondatot: „Hallgassatok az Úr szavára.” Ugyanezt találjuk a zsoltárokból is.

Az Úr szavának meghallása megfelelő lelki beállítottságot igényel, a lélekben szegényekét, akik nyitottak és vágyakoznak valamire. Gondoljunk a magvetőről szóló példabeszédre és a föld minőségére. Gondoljunk azokra a konkrét körülményekre is, amelyek között elér hozzánk Isten Igéje. Az említett enciklika például Isten szavával világítja meg a jelen helyzetet, tekintéllyel ad útmutatást a keresztényeknek, hogyan vélekedjenek az emberi értékekről és magatartásról.

Azután ott van a liturgia, vagy az önökéhez hasonló tanulmányi csoportok, amelyek egyben az Igét hallgató csoportok is. Az Ige hallgatásának megkülönböztetett ideje kétségtávolan a liturgia. A liturgiában Isten Igéjének hallgatója nem annyira az egyén, elszigetelt lényként, hanem inkább Isten népének közössége. Ezzel a különleges momentummal kapcsolatban sajátos felelősségünk van: hozzá kell járulnunk ahhoz, hogy a liturgikus közösség felkészült és alkalmas legyen Isten Igéjének befogadására. Sokszor tőlünk függ, milyen jellegű lesz egy adott közösség, amikor Isten Igéjével találkozik. Ezzel már érintjük a közösségi és apostoli jelleg témakörét.

Szeretném ez utóbbi pontot kissé kiegészíteni. Lehetetlen, hogy a bibliatársulatokban ne legyen missziós lendület. Talán hallottak

arról az észak-amerikai, laikusok által alapított és vezetett intézetről, amely azt a célt tűzte ki maga elé, hogy lefordítja a Bibliát a világ minden nyelvére, még a párszáz fős bennszülött törzsek által beszéltekre is. Az intézet természetesen jól felszerelt, de még fontosabb, hogy olyan emberek dolgoznak benne, akik bátorsággal és áldozatkészséggel vállalják azt is, hogy hosszú időn keresztül együtt éljenek egy bennszülött törzsszel, megtanulják a nyelvüket, és lefordítsák a Szentírást. A mi misszionáriusaink időnként az ő jelenlétüket zavarónak tekintik, mert bibliafordításuk és magyarázatuk a protestáns vallásosság felé hajlik el. Példaértékűnek csak az ő Szentíráshoz kapcsolódó missziós lelkületüket tekintjük.

Térjünk át a mi nyugat-, vagy kelet-európai környezetünkbe. A tömegtájékoztatási eszközökkel zsúfolt világunkban látjuk: a világban nagyon sok lelki szegénység van, sőt nagy az üresség. Eszembe jut az elveszettségérzés, ami a két emmauszi tanítványban volt húsvét után. És íme, a jól megmagyarázott isteni Igének csodálatos hatása: „Aztán Mózesen kezdve valamennyi prófétánál megmagyarázta, ami az Írásokban róla szól” - írja Lukács (24,27), majd később ezt találjuk: „Ugye lángolt a szívünk,... mikor útközben beszélt hozzánk és kifejtette az Írásokat” (24,32).

És nem kell félniük attól, hogy elvigyék Isten Igéjét a távollévőknek is. Nekik is nagy szükségük van arra, hogy közeledjenek Isten Szavához. Isten Igéje pedig hatékony: „Amint az eső és a hó lehull az égből és... megöntözi a földet,... éppen úgy lesz a szavammal is, amely ajkamról fakad. Nem tér vissza hozzám eredménytelenül, hanem végbeviszi akaratomat, és eléri, amiért küldtem” (Izajás 55,10–11). Sőt, Isten Igéje néha a távollévőket mélyebben, őszintebben és hatékonyabban érinti meg, mint azokat, akik szokásból, szinte rutinszerűen hallgatják.

A Zsinat többször kapcsolatba hozza Isten Igéjét és az Eukarisztiát. Például a „Presbiterium Ordinis” kezdetű határozatban ezt olvassuk: „a hívek a Szentírás és az Eukarisztia kettős asztaláról táplálkoznak.” Most mi is ezt tesszük. Ez a kettős táplálék erősít minket az életben és az apostoli munkában. Ebben a szellemben imádkozzuk majd:

„Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.”

A boldogság

„Te vagy az arany nyúl, akít keresnek?”

„Mindenki a luncacsksát keresi.”

„Angélára nézek, Nála van a luncacska? Nincs és nem is volt.

Ó mindig azt hitte, hogy nálam van, és én nem adom oda.”

(Hamvas Béla: Karnevál, 2. kötet)

Az ember általában úgy indul neki az életnek, hogy azt várja, azt reméli, hogy valami vagy valaki boldoggá fogja őt tenni. Elsősorban és legfőképpen mindenki boldog akar lenni. És azt hiszi, hogy ezt valamitől vagy valakitől megkaphatja. Van, aki a pénzben, a vagyonszerzésben látja a boldogság forrását, van, aki a tudásban, van, aki a hatalomban, és nagyon-nagyon sokan hiszik azt, hogy egy másik ember fogja őket boldoggá tenni. Aztán amikor megvan amire vagy akire vágyott, nagyon hamar kiderül, hogy nem teszi őt boldoggá, és persze csalódik. A legfájóbb ez a csalódás az emberi kapcsolatokban, s legfőképpen a családi viszonylatokban, a házastárssal és a gyermekkel kapcsolatban. Vajon mi a hiba, hol a baj? Talán hamis, rossz vágy a boldogság akarása? Lehetetlen, hogy egy ilyen alapvető, mindenkiben élő tulajdonság hamis vágány legyen. És valóban, nem is a boldogság akarásában van a baj, hanem abban, hogy az ember azt hiszi, azt várja, hogy valami vagy valaki majd boldoggá teszi őt. Semmi és senki nem tehet bennünket boldoggá. Boldoggá csak válni lehet. Nem akkor leszünk boldogok, ha megkapunk valamit vagy valakit, hanem ha odaadunk valamit vagy valakit. Tehát boldoggá válni annyi, mint adni. Hogy is mondja Jézus a Nyolc Boldogságban?

„Boldogok a lélekben szegények” – vagyis boldogok azok, akik mindenüket odaadták Istennek, akiknek csak egy úr van a lelkében: az Úr.

„Boldogok a szomorkodók” – vagyis boldogok, akik nem az örömet keresik, akik nem menekülnek el a nehézségek elől, akik magukhoz ölelik a fájdalmat, a keresztet.

„Boldogok a szelídek” – vagyis boldogok, akik a kicsiséget választják a hatalom helyett, eltűrik a bántást és megaláztatást és nem ütnek vissza.

„Boldogok, kik éheznek és szomjazzák az igazságot” – vagyis boldogok, akiknek mindennél fontosabb az isteni igazságok, a kinyilatkoztatás megismerése.

„Boldogok az irgalmasok” – vagyis boldogok, akik nem ítélnék meg, nem szólnak meg senkit, mindig új, tiszta lapot adnak a másoknak, hogy újakezd-hessen, nem tartják számon a rosszat, és nem vetik senkinek a szemére.

„Boldogok a tiszta szívűek” – vagyis boldogok, akikben nincs előítélet, annak látnak mindent és mindenkit, ami, akik meglátják a jót és a szépet maguk körül.

„Boldogok a békességesek” – vagyis boldogok, akik eltűrik az igazságtalanságot, akiknek a szeretet az egyetlen fegyverük, akiket az őket ért sérelem és bántás csak még nagyobb szeretetre sarkall.

„Boldogok, akiket az igazságért üldöznek” – vagyis boldogok, akiket azért gyűlölnék, mert igazak, vagyis Isten törvényei szerint élnek, Jézus útján járnak, akiket azért gyűlölnék, mert szeretni, adni próbálnak. Boldogok, akiket szeretetük el nem fogadásában Jézussal együtt keresztre feszítenek. (A szentírási idézeteket ld. Mt 5,3-10)

Mindegyik boldogság utat jelent, melyen elindulva, előre haladva boldoggá válhatunk. Nem kapjuk, mi válunk azzá. Sokszor nehéz és keserves, mert újra és újra oda kell adni valamit magunkból, a természetes emberi indulatainkból, vágyainkból. Legfőképpen ezt a legalapvetőbb vágyunkat, hogy boldogok szeretnénk lenni:

„Aki meg akarja találni életét, elveszíti azt, de aki érettem elveszíti életét, megtalálja azt” (Mt 10,39).

A mai világban mást sem tapasztalunk, mint hogy mindenki önmagát akarja megvalósítani. Aki önmaga megvalósításán fáradozik, annak kevés ideje és energiája jut arra, hogy másokkal is törődjön. Rossz esetben átgázol rajtuk, jó esetben csak közömbös, nem pazarolja rájuk az idejét és energiáját. És miközben egyre sikeresebben jut előre, a kitűzött cél felé, egyre inkább elveszti önmagát, az emberségét.

A másik ember, aki elindul az Isten által mutatott valamelyik úton, aki nem önmaga megvalósításán, hanem az Isten országának megvalósításán fáradozik, az egyre szebb, egyre tökéletesebb ember lesz, egyre inkább megvalósul, kiteljesedik.

Úr csak egy van, az Isten. Ha uralkodni akarunk, ha istennek akarunk látszani, eleve bukásra vagyunk ítélve.

Mi szolgálak vagyunk, és csakis a szolgálatban valósulhatunk meg, találhatunk önmagunkra.

Minél szolgálbb valaki, annál közelebb kerül Istenhez.

Kiknek a példája segít bennünket ebben?

Jézus – kiüresítette önmagát:

„Ő, isteni mivoltában nem tartotta Istennel való egyenlőségét olyan dolognak, amihez föltétlenül ragaszkodjék, inkább szolgai alakot öltve kifosztotta önmagát és hasonló lett az emberekhez” (Fil 2,6-7).

Mária – átadta önmagát:

„Az Úr szolgáló leánya vagyok” (Lk 1,38).

Mi legkönnyebben Mária útját tudjuk követni: átadjuk magunkat Isten akaratának, igent mondunk rá, életünk értelme és célja Isten szolgálatá. Máriának különleges, egyszeri és ismétелhetetlen feladatot adott az Isten: benne, az ő testében kapott emberi testet a Fiúisten, mikor gyermekként világra hozta. Mi testben nem szüljük világra Jézust, de lélekben bizony újra és újra világra hozhatjuk, és hozzuk is, minél hasonlóbakká válunk Jézushoz. [Hávva]

A kereszténység misztériumai oszthatatlanul egészet képeznek. Ha valamelyikbe belemélyedünk, utat találunk az összes többihez is. Így a betlehemi út elkerülhetetlenül a Golgotához vezet, a jászoltól a kereszthez. Amikor a Szent Szűz gyermekét a templomba vitte, előre megmondták neki, hogy lelkét tör fogja átjárni, hogy ez a Gyermek sokak romlására és sokak feltámadására lesz; jel lesz, amelynek ellene mondanak. Íme, a szenvedés bejelentése, a fény és a sötétség harcáé, amely már a jászolnál megmutatkozott. [Edith Stein]

Joachim Gnilka

JÉZUS SZÜLETÉSE ÉS A NÉVADÁS

Mt 1,18-25 magyarázata

I. Az egyszerű elbeszélésformába öltöztetett történet címfelirattal kezdődik (18a v.). A bevezetés a 18b és a 19. versekben található, ahol az evangélista vázolja a közelebbi körülményeket, amelyek között az események megtörténnek: megemlíti Józsefet, aki észreveszi jegyese terhességét és ezért arra az elhatározásra jut, hogy elbocsátja. Ezt követi Isten beavatkozása (20k). A fiú születésének meghirdetése összekapcsolódik azzal az utasítással, hogy vegye magához Máriát. A történet kifejtése, maga a cselekmény (24k) szinte szó szerint követi a jelenésben elhangzottakat. Mindez kiemeli József engedelmességét, az isteni szóra hagyatkozását. E két rész között elhangzik az evangélium első ószövetségi idézete (22k). A bevezetés és a kifejtés közötti elhelyezése figyelmet érdemel. Hiányzik a helymegjelölés, így a 2. fej. 1. verse alapján az a benyomásunk, hogy az elbeszéltek Betlehemben történnek. A helymegjelölés hiánya lehet tudatos is. Az evangélistának - aki később szinte mindig megnevezi a helyet is az elbeszélte történetekben, - teológiaiailag fontos, hogy Názáretet jelölje meg Jézus hazájaként a 2,23-ban.

Vajon az evangélista készen kapott hagyományt dolgozott fel? A szöveg nyelvezete és stílusa erről árulkodik. Többek között a Szeptuaginta nyelvezetének hatása fedezhető fel, leginkább a születés meghirdetésénél. A szöveghez legközelebb a Ter 16,11 – Izmael születésének meghirdetése – áll. Az *Úr anygala* megjelenik Hágárnak: „Nézd, fogantál és fiút fogsz szülni. Nevezd majd Izmaelnek, mert Isten meghallgatott szükségedben.” Az *Úr anygala*, a születés, a névadás és ennek megindoklása mindkét történetben előfordul. De más születés-hírvadással is össze lehet vetni (pl. Ter 17,19, ahol Ábrahám Izsák születéséről szerez tudomást).

A szakaszban legalább két helyen megfigyelhetjük az eredeti szöveg átdolgozását. Először a 18. vers végén: Mária terhessége a Szentlélektől ('ek pneumatosz hágiú') van. E kijelentés föltételezi azt az ismeretet, amit József csak később, az anyagtól szerez, másrészt pedig idejekorán feloldja a történet belső feszültségét. A másik hely az ószövetségi idézet, közelebbről a gyermek neve, mely a 21. verset ismétli (Jézus-Emmánuel). Mindkét kiegészítés az

evangélista számlájára írható, aki itt ugyanúgy átdolgozta a hagyományozott szöveget, mint később, a 21,1-7 versekben.

Mi lehetett az eredeti szöveg? Az evangélista a szóbeli hagyományból veszi át Jézus Szentlélektől való fogantatását és a szűzi születés elképzelését. Nem valószínű, hogy ismerte a lukácsi gyermekségevangeliumot. Sokkal valószínűbb, hogy Jézus születésének története többféle változatban élt tovább az első keresztények között: egyszer József, máskor Mária szemszögéből elbeszélve. A mátéi változat azokat a gondolatokat részesíti előnyben, hogy a szűztől született Megváltó József révén tagja Dávid törzsének. Az Izajás-idézetet az evangélista minden bizonnyal idézet-gyűjteményből meríti. De az is elképzelhető, hogy előtte, vagy vele egyidőben a hagyományozás kapcsolja össze a történetet az idézettel. A kérdés megválaszolása, amellyel itt nem szükséges foglalkoznunk, attól függ, vajon a Lk 1,31.27. versei az Iz 7,14 hatása alatt állnak-e?

II. 18a vers: A történet – a mátéi címnek megfelelően – Krisztus születéséről akar tudósítani. Bár túlnyomórészt olyan eseményekről hallunk, melyek megelőzték azt, a születés a „júdeai Betlehemben” kiegészítéssel újra előfordul a 2,1-ben. Mintha az evangélista feltételezné, hogy hallgatói és olvasói tudnak már valamit minderről, különösen azt, hogy Jézus Dávid városában született. **18b-19 versek:** Mindez akkor történik, amikor Mária József menyasszonya, jegyese volt. A zsidóknál az eljegyzés (eruszín) a házasságkötés kezdetének számított, és jogi kapcsolatot hozott létre két fél között. Ezért lehet Máriát József feleségeként említeni a 20. versben. Az eljegyzés szokásos időpontja lányok esetében a 12. és 13. év között történt meg, a fiúk pedig 18 és 24 év közöttiek voltak. A menyasszony az eljegyzés ideje alatt továbbra is az apai házban élt atyja felügyelete alatt. Egy éven belül a házasság megkötésére (nisszuín) is rendszerint sor került. Ha a leány ez idő alatt más férfival létesített kapcsolatot, ez házasságtörésnek számított. A fogantatás időpontját illetően figyelemreméltó megegyezést találhatunk a Lk 1,27-tel. Mindkét hely kifejezetten megemlíti, hogy Mária fogantatása nem kapcsolatos Józseffel¹.

József magatartása régóta a szentírásmagyarázók vitatott témája. Hosszú idő óta kétféle felfogás tartja magát. Az egyik szerint József el akarta bocsáj-

¹ Egyes szentírásmagyarázók szerint Júdeában mások voltak az eljegyzési szokások, mint Galileában, sőt a jegyesek délen legalább egyszer együtt is lehettek. Mindez nem változtat problémánkon. Az eltérő szokások időbeli meghatározása amúgy is bizonytalan.

tani feleségét. Csak arról mond le, hogy mindezt hivatalosan, két tanú jelenlétében tegye. Mások szerint viszont József tudatában van annak, hogy az Isten nagy dolgokat tervez Máriával. A szent dolgok iránti tisztelete miatt válna el. Cselekedete eszerint a törvények tiszteletbentartásával, az isteni beavatkozás előtti meghajlással magyarázható. Kérdés azonban, hogyan tudhat valamit is József Mária titkáról, ha szüksége van a későbbi anyagi kinyilatkoztatásra. A 18b versben kimondott igazságról József még mitsem tud. Máté ezt csak az olvasóval tudatja, mielőtt Jézus Szentlélektől való fogantatása ismertté válna. Ez a kitétel akkor érthető, ha az evangélista itt egy már létező, és sokak által híresztelt zsidó vádat igyekezne cáfolni, ti. hogy Jézus házasságon kívül született gyermek volt. Az időbeli sorrend tehát figyelemreméltó: a Lélektől való fogantatás keresztény hagyománya kapcsán megszületett az ellenfelek rágalmazó vádjá.

E félreértés a rabbinikus irodalomban oda vezetett, hogy Jézust, mint Pandera vagy Pantera fiát emlegették. Erre viszonylag elég korán, Eliezer rabbi és Izmael rabbi idejéből (1. sz. vége – 2. sz. eleje) van írásos bizonyítékunk. Eszerint Pantera római katona volt. Origenész arról tudósít, hogy a pogány Kelszosz az egyik zsidótól hallotta az alábbiakat: »Jézus anyját egy ács tagadta ki, mivel eljegyzésük ideje alatt az házasságtörtést követett el, és gyermeket szült egy katonától, név szerint Panterától«². A Pantera név eredete minden bizonnyal Jézus keresztény elnevezésének kiforgatásával magyarázható (hüösöz tész partenú [=szűz fia]). Ez a felfogás mind a mai napig életben van zsidó szerzők körében. Schalom Ben-Chronin például azt írja, hogy Jézusnak tartózkodó volt anyjával a kapcsolata, »mivel valószínűleg tudhatott házasságon kívüli és idegen (nem zsidó) származásáról«³.

Amennyiben az evangélista kijelentése a 18b versben (Jézusnak a Szentlélektől való születéséről) az olvasókhoz szól, úgy József tettének inkább a gyanú, a bizalmatlanság az indítóoka. József az evangélium beállítása szerint igaz ember, aki mindenben Isten akaratát akarja megtenni. Az igazvolt bemutatása amúgy is az evangélium egyik fő gondolata, az igazvolté, mely mindig az Isten akarata szerinti cselekvést tartja szem előtt, ezért itt sem lehet ezt másként értelmezni. A mátéi szerkesztésben így József bizalmatlansága hátterbe szorul, míg engedelmissége előtérbe kerül.

² Kelszosz 1,32.

³ Bruder Jesus (München 1970) 34. old. – A kérdés csupán az, hogyan beszélhet Ben-Chronin, a zsidó, ezek után „Jézus testvér”-ről?

20-21. versek: A szorongatott helyzetbe került József isteni útmutatásban részesül. Ebbe az irányba mutat el a születés hírül-adása. Nem az áll a középpontban, hogy gyermek fog születni, hanem az, hogy hogyan születik. Ez a fajta megfogalmazás Lk 1,26k verseivel szemben egyértelműen másodlagos.

József megszólítása („Dávid fia” – először és utoljára itt kap valaki olyan címet, amely különben máshol egyedül Jézust illet meg!) a messiási jövődőlésre emlékeztet (vö. 1,1). József lesz az, aki a Messiás-gyermekeket Dávid törzséhez köti azáltal, hogy Máriát feleségül veszi és házába vezeti. A fiúgyermek elfogadása kifejeződik a névadásban is; Máténál József a névadó, más-

ként mint Lukácsnál (1,31). Jézus nevének értelmezésénél Mt a Messiás jövőbeni feladatáról szól. A héber Jesúa (a Jehósúa rövidítése) azt jelenti: »Jahve az üdvösség«. Népi etimológiai értelmezés ez, a nevet a hasonló hangzású főnévvel azonosítja (jesúa = üdvösség). Az üdvösség a nép megmentése a bűntől. Ebben különbözik Jézus a nép körében is ismert egyéb Messiás-elképzelésektől (Zsolt 17,23kk), de Mózesről is, aki azt a feladatot kapja, hogy »a héberek népét az egyiptomi szolgaságból kivezesse« (ZsidTört 2,216.). Vajon a nép (laosz), melyet megszabadít, a régi Izrael-e, vagy az evangélista már az új Isten népét tartja szem előtt? A 2,6 vers sokkal pontosabban fogalmaz, amikor »népemről, Izraelről« beszél. A nép szót Mt az esetek többségében negatív előjellel használja (13,15; 15,8; 27,25), más helyeken pedig ezzel a Jézustól való távolságra utal (különösen a főpap és a nép vénei-vel kapcsolatban: 26,47; 27,1; vö. 21,23; 2,4). Az evangélista tehát különbséget tesz a régi és az új nép között. Tanulságos az is, amikor arról beszél, hogy a régít az új nép váltja fel: itt az új nép már nem laosz, hanem ethnosz [=pogány nép]. Mindezeket figyelembe véve az a valószínű, hogy Mt az 1,21-ben (a régi) Izraelre gondol. Az Isten irgalommal fordul saját népéhez.

A »Ne félj!« megszólítás a jelenés elején több szentírásmagyarázó szerint azt sugallja, hogy József nem bizalmatlanság miatt, hanem szent félelemtől vezetve akarja Máriát elbocsájtani. Most viszont, a titok ismeretében - mond-

ják - és az angyal bátorítására, feleségül veszi. A félelem érzete azonban a jelenések történeteiben annyira mélyen gyökerezik, hogy ebből a megszólításból messzemenő következtetéseket levonni nem lenne szabad.

Az angyali jelenés sajátos vonása, hogy álomban történik (hasonlóképp a 2,13 és a 19. versekben is). A Ter 16,11-ben mindez nem így van. Máténál a bölcseket is álomban figyelmezteti az angyal (2,12), Pilátus feleségét is álom indítja arra, hogy férjének tanácsot adjon (27,19). Máté tehát előnyben részesíti az álmot. Mindez arra is utalhat, hogy az evangélista olyan közösségnek ír, ahol a hellénista kultúra az uralkodó. A jelenés álommal történő összekapcsolása bizonyossá teszi, honnét jön az üzenet. Nem a lélek játéka, hanem Isten kinyilatkoztatása. (Ez nem azt jelenti, hogy minden álom ilyen!)

22-23. versek: Az evangéliumban ez az első utalás az Ószövetségre. Az ószövetségi hivatkozást bevezetés előzi meg, ugyanúgy, ahogy Mt-nál a következőkben is történik. Az ilyen bevezetések közös motívumai: a beteljesedés ténye, az ószövetségi hely vagy szerző megnevezése (általában prófétai könyvek). A legtöbb esetben még a prófétát személy szerint is megnevezi (Izajás, Jeremiás). Az ószövetségi hivatkozások általában egy-egy elbeszélte esemény után következnek. Különösen áll ez azokra az esetekre, amikor valami rossz dolog történik, mint például a betlehemi gyermekgyilkosság (2,17). Az üdvösség közelebb áll Istenhez, mint annak ellenkezője. Jelen esetünkben a bevezetés egészen sajátos: általánosít (»Ezek azért történtek...«), és közli, hogy a próféták szavai által az *Úr* szólt.

Az Iz 7,14-ben a próféta szavai igen rejtélyesek, talányosak. Az embernek az a benyomása, hogy a szavak értelme csak Izajás, Áház király és a kortársak számára volt érthető. Hiszen ki lehet az a lány, aki gyermeket szül, és fiát Emmánuelnek nevezi? A masszóréta szöveg [=héber Biblia] nem szürről beszél, hanem fiatal lányról. A modern magyarázatok - hogy csak néhány példát említsünk - a próféta feleségére gondolnak, vagy olyan asszonyra, aki közel állt a prófétához. Mások a király hitvesére értelmezik, vagy egy hercegnőre, aki Áház háreméhez tartozott. Figyelemre méltó az az értelmezés is, amely tudatosan kerüli az asszony személyazonosítását, és olyan valakiről beszél, akinek alakja a próféta számára látomásban jelent meg, és így nevét nem lehet megkérdezni. A rabbinikus szentírásmagyarázat nem lát messiási jövőndölést a Szentírás e versében.⁴ A keresztény hagyomány a lányban Má-

⁴ A zsidó írásmagyarázat itt elsősorban Hiszkija édesanyjára gondol. Billerbeck I. 75. old.

riát, Jézus anyját ismeri fel, és a Szeptuaginta szövegére hivatkozik, amely szűzről beszél. Igaz, a héber Szentírás görög fordítói sem feltétlenül egy szűz születésére értették ezt, bár ez a gondolat az egyiptomi környezetben élő zsidók számára nem lehetett annyira idegen (mint Palesztínában). „Szűz” alatt minden bizonnyal érintetlen leányt értettek.

Az evangélistának kettős célja is van az ószövetségi hivatkozással. Egyrészt hirdeti, hogy Jézus a Szentlélektől fogantatott, – és ezt, mint szűzi születést értelmezi. (Máriáról, a szűzről mindeddig nem volt szó az evangéliumban.) Fontosabb azonban ennél az Emmánuel név tartalma, amit az evangélista le is fordít héberül nem tudó olvasóinak. A fordítás Jézust, mint »Velünk az Isten«-t mutatja be: ez az egyik központi gondolata az evangéliumnak. Az Emmánuel-motívum az Izajás-idézettől kezdve végigvonul egészen az apostolok küldéséig: »Én veletek vagyok minden nap, a világ végéig« (28,20). Itt lépi túl szakaszunk Izrael korlátait és válik egyetemessé, beépülve az Egyházba. Ilyen összefüggésben már itt bebizonyosodik a földi és a felmagasztaltatott Krisztus azonossága, másszóval a *megdicsőült* Jézus arra emlékeztet, amit a *földön élő* megígért. Az evangélista egyetlen helyen változtat az Ószövetség görög szövegén: amikor egyházra utal. (Az UKB [Ój Kat. Bibliaford.] változata nem egészen pontos. A görög szöveg szó szerinti fordításban ugyanis így hangzik: »És *ők* Emmánuelnek hívják majd az ő nevét.« A ford.) Az egyházban összegyűlt Krisztus-hívők nevezik majd Jézust Emmánuelnek. Az ígéret, hogy Isten *vele van a népével*, már az Ószövetségben is ismert gondolat, és az evangélista tudja ezt. Éppen ezért nem szabad a 23c verset kizárólag az Iz 8,10 szövegével értelmezni.

24-25 versek: Amikor az igaz József fölébred álmából, rögtön cselekszik. Az evangélista megismétli, hogy a neki szóló *parancs* szerint rendezi el életét, ezzel is kiemeli József engedelmességét. Bár Máriát házába vezeti, nem ismeri meg őt. A *megismerés* már a Biblia elején, a Ter 4,1-ben a házastársi kapcsolatot jelenti. Az időpont megjelölésével (»míg világra nem hozta fiát«) nem akarja azt mondani, hogy a fiú születése után mindez megváltozik. Csupán arról van itt szó, hogy Mária valóban mint szűz szülte meg a fiát. Az itt használt görög kifejezés pontosan megjelöli a határt, amíg valami tart, de egyáltalán nincs benne az az állítás, hogy tovább nem tart⁵. [J. Gnilká, Das Matthäusevangelium, I., Herder, 1986, 14-22.o. Fordította: Rajkai István]

⁵ Beyer, Syntax 132. old. 1. megjegyzés., számos példát is hoz.

Káplár László

Ókori pénzek (1)

A **rómaiak** a Kr.e. VI. században, az ókori Róma legendabeli hatodik királya, Servius Tullius idejében kezdték meg a pénzverést. Tanítómestereik a görögök voltak.

A római köztársaság pénzrendszerének az **as** volt az egysége. Jelentette a font- (libra) súlyt, amely kezdetben 327,453 grammot tett ki. A kb. ilyen súlyú, öntéssel készült és jelzéssel ellátott rézdarabot asnak nevezték. Jegyezzük meg mindjárt, hogy az as súlya többszöri redukció után jelentékenyen csökkent, és Kr.e. 269-268-ban az asból egyszerű váltópénz lett.

Kezdetben a nagyobb súlyú pénzeket öntéssel, a kisebbeket verés útján készítették. A pénzverő műhelyek általában szentélyek, templomok mellett épültek fel. Az athéni pénzverő (argyrokopeion) a Thészusz-szentéllyel épült egybe. Rómában a Capitoliumon, Juno Moneta temploma közelében volt a verde. (Az istennő nevének jelzője, a Moneta melléknév többféle jelentésű. Jelenti: a/ a múzsák anyját; b/ Juno mellékneveként: óvó, intő, oltalmazó; c/ mivel Juno Moneta templomában verték a pénzt, jelent: pénzt, pénzverő helyet és pénzverdét, vert pénzt.) A császárok korában átköltöztették a műhelyt Titus fürdői mellé, egy újonnan épített, nagyobb épületbe. A munkások között voltak felszabadultak és rabszolgák. Ezüstpénzeket már Kr. e. 269-ben, aranypénzt Kr. e. 206-ban vertek először.

A pénzverő műhelyeket választott tisztviselők vezették. Latin nevük: *tresviri monetales aeri argento auro flando feriundo*. Ezt a hosszú megnevezést az érméken rövidítve találjuk: III.VIRI.A.A.A.F. A háromtagú kollégium az alacsonyabb rangú tisztviselők, a magistratus minores soraiba tartozott. Feladatuk volt - amint hosszú nevük bizonyítja - az érc, az ezüst és az arany olvasztása, öntetése és pénzvé veretése. Felelősek voltak az ötvözetek kellő finomságáért és az érmék helyes súlyáért. Ezért minden általuk készítettett érmén nevüket, illetve jelüket

fel kellett tüntetniük. Augusztus császár (Kr. e. 63-14) bronz és rézpénzein még előfordult a III.VIRI.A.A.A.F. megjelölés, később azonban teljesen elmarad. A pénzverő mesterek jelei között szerepelt a bőségszaru, horgony, hajókormány, griffmadár, holdsarló stb. A Kr. e. II. században már nemcsak nevüket tüntették fel a dénárok elő- és hátlapján, hanem mitológiai szimbólumokat és történelmi utalásokat is használtak.

A római birodalom pénzverése az első római császár, Augusztus idejében - időszámításunk kezdete körül - a Róma városában levő pénzverő műhelyekben történt. E műhelyekben végezték - elkülönített helyeken - a fémek olvasztását, az ötvözetek készítését és a lapkák előállítását, valamint az érmék verését. Itt dolgoztak a verőtöveket készítő vésnökök is. Utóbbiak munkájában megfigyelhetünk bizonyos ésszerűsítéseket: például a verőtövek elkészítésénél egyik vésnökcsoport a portrékat és a nagyobb alakokat készítette el, egy másik vésnökcsoport pedig kiegészítette ezeket a körirattal, fejdísszel, azaz az egyszerűbb elemekkel, beleértve a verdejegyet is. Van adatunk egy római verde személyzetéről, a Kr. e. II. századból. Eszerint a műhelyben 43 pénzverő munkás mellett 17 vésnök dolgozott. Első pillantásra talán soknak tűnik a vésnökök száma: a személyzet létszámának 40 %-a vésnök! De ha meggondoljuk, hogy a verőtövek a gyenge anyag és az erős igénybevétel miatt hamar elhasználódtak, igazat kell adnunk az akkori „személyzeti” vezetőnek. Ráadásul gyakran változtatták a pénzek típusait is.

A technológia viszont nem változott. A lapkákat izzított állapotban helyezték az alsó bélyegre, majd rátették a felső bélyeget és arra erőteljes kalapácsütéseket mértek. A pénzek alakja kerek, vagy tojásdad volt. Az ókor embere nem válogatott a pénzben, elfogadott olyan vereteket is, amelyeket ma selejt címmel azonnal visszavonnának beolvasztásra.

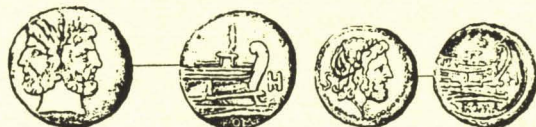
Selejtet azonban néha állami megrendelésre, utasításra is kellett készíteniök a pénzverdéknek. Békében a bevételek növekedése érdekében, háborúban az államkincstár feltöltése miatt olyan érméket is forgalomba hoztak, amelyeknek a belső magja

rézből vagy vasból készült, és vékony ezüstréteggel vonták be. Ilyen „hivatalos” hamisítások már az ókorban is történtek. Igaz, ekkor meg a rézpénzeket hamisították vasmagra húzott rézréteggel, mivel a fém réznek ekkor sokkal nagyobb értéke volt, mint később. A rómaiak elsősorban dénárokat készítettek ilyen eljárással. A nem nemesfémből készült magnak a latin neve: **anīma** (lélek, itt kissé szabadon fordítva inkább: lényeg). A nemesfém bevonat neve **pellis**, az egész érme neve: **numi subaerati**, numi pelliculati. Magyarul **bélelt dénároknak** nevezzük őket.

Előfordultak a rómaiaknál már a karthágói Hannibállal (Kr. e. 247-183) vívott háborúk idején. Augustus császár a keleti (lúdiai) kereskedelem céljaira verette a bélelt dénárokat, de forgalomban voltak még I. Claudius (41-54), Nero (54-68) és Vespasianus (69-79) uralkodása alatt is. Caligula (37-41) szintén nagy mennyiségben engedte használni ezeket a pénzeket. Egyes kutatók véleménye szerint a teljes értékű jó dénárok mellett a bélelt dénárokat „hitelpénzként” hozta forgalomba maga az állam, majd egy idő múlva bevonta. Így például Marcus Livius Drusus Kr. e. 90-ben elrendelte, hogy minden hét darab teljes értékű dénár után egy bélelt dénárt kell kibocsájtani, de Kr. e. 83-ban - alig hét év elteltével - már szigorú rendszabályokat hoztak a bélelt érméknek a forgalomból való kivonására.

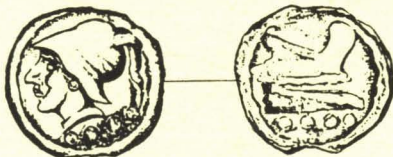
Az állami pénzrontás, hamisítás példáját gyorsan követték a magánhamisítók. Rengeteg hamisítvány maradt ránk ebből az időszakból; ezek többnyire nem bélelt pénzek, hanem csupán közönséges hamis érmék.

A bélelt dénárok elleni védekezésül a kereskedők a gyanús-nak talált darabok szélét bevagdosták, befűrészelték - így győződhetek meg az érme valódiságáról, illetve hamis voltáról. Ezt az ellenőrzési eljárást a szíriai uralkodók rézpénzeiken, a karthágóiak pedig ezüst- és aranypénzeiken hivatalossá tették. Úgy oldották meg az érmék verését, hogy szegélyük fűrészfogbevágásokkal készült, így könnyen megkülönböztethették őket az értéktelen bélelt dénároktól. A fogazott szélű érmék latin neve: **numi serrati** (serra = fűrész).

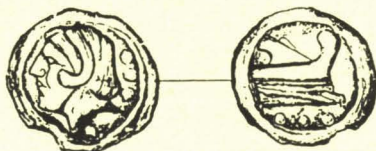

AS

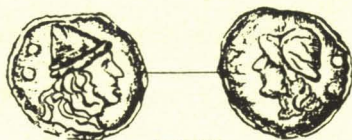
SEMIS

TRIENS

QUADRANS

SEXTANS

Római pénzek:

as, semis, triens, quadrans, sextans

Philipposznak - Nagy Sándor utódának - Apollón-fejes ezüst-pénzét is. A kelta pénzek verete kezdetben technikailag igen jó, később egyre durvább lesz, végül már alig lehet felismerni az éremkép eredetijét. A keltákon kívül az eraviszkuszok, kvádok, dákok, bójok stb. is vertek pénzt hazánk területén.

Az érméken az istenek képmásait emberi képmással Nagy Sándor (Kr. e. 356–323) arcképe váltja fel elsőként. Héraklésznek, a görög-római mitológia legnagyobb hőséne alakjára Nagy Sándor a saját arcképét mintáztatta meg.

[Ismerjük meg a numizmatikát, Budapest, Gondolat, 1984, 46-61.o.]

A római birodalom bukása után, az V. század végétől kezdve, a pénzverés színvonalára egyre inkább romlott. Megjelentek az ún. barbár pénzek, a hispániai, a galliai, a kelta stb. törzsek pénzei. Ezek többnyire a legismertebb görög és római érmék utánzatai voltak, de tökéletlen technikával készültek. Barbár veretű pénzeknek is nevezik őket. Más érmék viszont készítőiknek sajátos, jellegzetes művészetét tükrözik. A hazánk területén élt pannóniai kelták pénzei legnagyobb részét II. Philipposz macedóniai király (Kr. e. 383-336) tetradrachmáinak utánzatai, előlapon a szakállas Jupiter-fejjel, a hátlapon lovas-

sal. Utánozták még III. Philipposznak - Nagy Sándor utódának - Apollón-fejes ezüst-pénzét is. A kelta pénzek verete kezdetben technikailag igen jó, később egyre durvább lesz, végül már alig lehet felismerni az éremkép eredetijét. A keltákon kívül az eraviszkuszok, kvádok, dákok, bójok stb. is vertek pénzt hazánk területén.

Anneliese Hecht

MILYEN SZÖVEGET VÁLASSZUNK A KÖZÖS BIBLIA-OLVASÁSHOZ?

A bibliai szövegek kiválasztására a bibliakörök gyakorlatából két lehetőség kínálkozik. Eszerint

1) vagy a liturgikus olvasmányokhoz alkalmazkodunk és a következő vasárnap vagy ünnep három olvasmányának egyikét választjuk ki szöveggént (azaz egy ószövetségi részletet vagy a levelekből, ill. az Apostolok cselekedeteiből vett szakaszt, vagy a vasárnapi evangéliumot),

2) vagy pedig folyamatosan (és szakaszonként) olvassuk az Ó- ill. Újszövetség egy teljes iratát elejétől végéig.

Az első változat előnye az, hogy erősebb a résztvevők motivációja és érdeklődése. A szövegeket többnyire ismerik, s az azokkal való intenzívebb foglalkozás a tapasztalatok szerint növeli figyelmüket és megértésüket a szentmise alatt. A szentbe-széddel való szembeállítás miatt gyakran jelentős az utólagos hatás is.

Ezekkel az előnyökkel szemben azonban nagy hátrány, hogy elszigetelt szövegrészekről van szó, amelyeket kiragadtunk összefüggésükből, holott ez megértésük szempontjából gyakran igen fontos. Nyilvánvalóan így van ez az ószövetségi szövegek és a levelek, ill. az Apostolok cselekedetei esetében, mert ezeket a szövegrészeket többnyire az evangéliumnak megfelelően választották ki. De még a vasárnapi evangéliumok tekintetében is kihagyásokkal kell számolnunk, s ezek még nagyobbak, ha a bibliakör csak kéthetente vagy havonta jön össze.

Kezdő csoportok részére mégis ezt a választást ajánljuk, mert – amint említettük – itt erősebb a résztvevők motivációja.

Távlati szempontból azonban eredményesebb és ezért előnyben részesítendő a második változat, azaz az iratok folyamatos

végigolvasása. Az előny első sorban abban áll, hogy minden összejövételkor az előzőre építhetünk, láthatóvá válnak az átnyúló teológiai összefüggések és vezérfonalak, továbbá hogy a résztvevőkben fokozatosan érzék alakul ki az olvasott irat (irodalmi és teológiai) jellegzetessége iránt.

Viszont ha ezt az utat választjuk, akkor feltétlenül egyszerűbb szövegekkel kell kezdenünk, nehogy eleve elkedvetlenítsük a résztvevőket.

Az evangéliumok közül például a Márk-evangélium lehet az első, a levelek közül pedig azok, amelyek főleg

konkrét közösségi problémákkal foglalkoznak, mint a Korintusiakhoz írt első levél. Kissé gyakorlottabb csoport számára természetesen értelemszerűen az illető évben olvasott evangéliumot, vagy akár a János-evangéliumot választhatjuk.

Ha ószövetségi szöveget választunk, elsőként a Teremtés könyve kínálkozik (ebből is elsősorban az ősatyák történetei, azaz a 12-15. fejezet), vagy a prófétai szövegek közül a mindig aktuális Ámosz könyve. A folyamatos végigolvasás e módszeréhez ajánlatos segítségül hívni egy egyszerű kommentárt (pl. a Stuttgarter Kiskommentár megfelelő kötetét), hogy a szövegmagyarázaton kívül a szóban lévő irat sajátos vonásairól és keletkezési körülményeiről is megtudjunk valamit.

Harmadik lehetőség volna egy téma szerinti válogatás is, pl. a feltámadással vagy az újszövetségi közösséggel, vagy más hasonló tárgykörrel foglalkozó szövegek olvasása. Itt azonban alig nélkülözhetjük szakemberek tanácsát és közreműködését, ill. szakirodalom olvasását.

[Fordította: Székely István]

*Élő Ige***BIBLIAISKOLA****Szent Jeromos Bibliatársulat****MŰFAJOK ÉS FORMÁK NYOMONKÖVETÉSE
JÉZUS PÉLDABESZÉDEIBEN****A/ Alapgondolat**

Ha megnézünk egy képzőművészeti alkotást, – legyen az festmény vagy szobor, – figyelmünk nem véletlenszerűen irányul erre vagy arra, hanem többnyire az alkotó művész szándéka szerint.

A képi kifejezőmód nem csak a képzőművészet sajátja, a különböző irodalmi műfajok is élnek a képi kifejezés eszközeivel. Jézus is gyakran használt képeket tanító beszédeiben, hogy egy-egy fontos isteni igazságot megvilágítson számunkra.

Az irodalom, ugyanúgy mint a képzőművészet, különböző formák és eszközök segítségével éri el a megfelelő hatást, a szándéka szerinti mondanivaló kifejtését.

A Szentírásban minden olyan részt, ahol Jézus képes beszédben fejti ki mondanivalóját, példabeszédnek nevezzük. Minden előzetes ismeret nélkül is látjuk azonban, hogy ezek a példabeszédek terjedelmükben és formájukban jócskán eltérnek egymástól. Tehát az evangéliumban is használatos „példabeszéd” meghatározás inkább gyűjtőfogalmat jelent, mely mindenféle képes beszédet magába foglal, nem csak ennek egyik formáját jelöli. A Márk evangélium 4. fejezetében található példabeszédek segítségével tanulmányozzuk a képes beszéd formai és műfaji eszközeit.

B/ Szentírási szöveg: Mk 4,1-34

C/ Bevezetés

I. Kép: 'Szmrecsányi főoltár mes-
tere': Háromkirályok (Eszterg.
Ker. Múz.) [lehet más kép is]

II. A képi ábrázolás eszközei a
festészetben

Szemponatok a képelemzéshez:

a.) Milyen a kép tagolása?

előtér – középtér – háttér

Mi kapcsolja össze a térrészeket?

b.) Milyen kifejezőeszközöket hasz-
nál? árnyalatok (plasztikusság)

sötét – világos (fényhatás)

c.) A szereplők aránya, irányulása

Az alakok aránya

Kire irányul a többiek figyelme,

kit emel ki, kik a mellékszereplők?

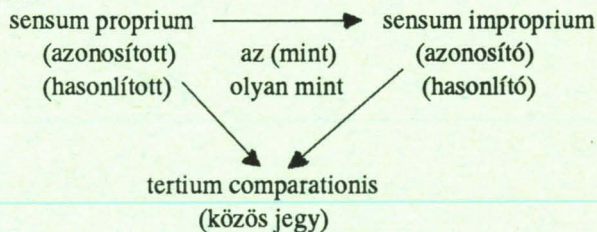
Sötét és világos kontrasztja

(kiemelés, drámaiság)

d.) Kompozíciós egyensúly

e.) Milyen gondolatot fogalmaz meg a festő?

III. A képi ábrázolás eszközei az irodalomban, szó- és mondat-
alakzatok:

[Shakespeare:]

Az vagy nekem

- (azonosított)

mi testnek a kenyér

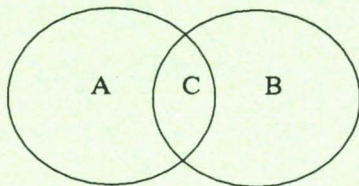
(azonosító)

létszükséglet, táplálék

(közös jegy)

A jelentés egymásbatolása:

MIKROALAKZATOK

1. A HASONLAT: két jelenséget a hasonlóság alapján vonatkoztatunk egymásra, A OLYAN MINT B, állókép. A köznapi érintkezésben is gyakran használjuk, pl. fehér mint a hó, gyors mint a szélvész, stb.

2. A METAFORA: két jelenséget a hasonlóság alapján vonatkoztatunk egymásra, A AZONOS B-vel, tulajdonképpen logikai képtelenség. A köznapi nyelvben is előforduló szókép, pl. üvegnyak, borsszem, stb.

Fajtái: szokványos, kéttagú metafora A – B

rendhagyó, egytagú metafora (A)- B

3. A METONÍMIA: tér és időbeli érintkezésen alapuló szókép. Például: Alszik a város (város = város lakói).

4. A SZINEKDOCHÉ: fogalmi kapcsolaton alapuló szókép (rész=egész, belőle készült tárgy). Például: vitorla = hajó; vas = kard.

5. A SZINESZTÉZIA: különböző érzékterületekről származó érzetek összekapcsolása, pl. bársonyos hang : tapintás – hallás, színes előadás = látás – hallás, stb.

6. A MEGSZEMÉLYESÍTÉS: fogalom, tárgy, jelenség felruházása az élőlények tulajdonságaival. A köznapi nyelvben is gyakran használjuk, pl. felkel a nap, rohan az idő, stb.

MAKROALAKZATOK

1. ALLEGÓRIA: hosszabb gondolatsoron végigvitt metafora vagy megszemélyesítés, mely mozzanatról mozzanatra megvilágít; minden részletében érvényes, epikus menete van.

2. PÉLDABESZÉD: kibővített hasonlat, de amíg a hasonlat állókép, a példabeszéd epikus menetű gondolatalakzat.

3. BÖLCSMONDÁS: zárt mondataalakzat, általános érvényű megfigyelést, életigazságot tartalmaz, rokon a közmondással, csak a bölcsmondásról tudjuk, hogy kitől származik. Átvitt és eredeti értelemben is használjuk.

‘ahol van’, és ezáltal magával ragadva, ellentmondások útján új életre vezeti. Így Jézus nemcsak egyszerűen szemléltet, bemutat vagy megvilágít, hanem miközben a hallgató a beleélés által maga is részévé, szereplőjévé válik a történetnek, lehetővé teszi számára, hogy önmagát új szemszögből lássa és ezzel szabad elhatározással belső változásra indítsa. Jézus tehát hallgatóját nemcsak ott szólítja meg, ahol van, hanem ugyanakkor magával is ragadja arra az útra, ahol felfedezheti mindazt, amit a példabeszéd feltár. Ebben a folyamatban a hallgató kilép önmagából, kívülről tekint önmagára, saját helyzetére új szemszögből, mintegy pártatlanul tekint. A példabeszéd nem a vita, a meggyőzés kényszerítő eszközeivel hat. Jézus nem kényszeríti a hallgatót egy bizonyos vélemény, igazság elfogadására. Píldabeszédein keresztül Jézus lehetőséget ad a valóságnak új szemszögből való vizsgálatára; ezáltal új távlatokat nyit meg hallgatói számára. Jézus példabeszédei ott hangzanak el, ahol Jézus áll, ahol valaki a másikat egészen komolyan veszi – jövőjével együtt –, és magával ragadja saját, Istenbe vetett bizalmába, társául fogadja a halál által az életre vezető úton.

VI. Milyen eszközökkel éri el Jézus ezt a hatást?

Az előbbi elemzések alapján már tudjuk, hogy a szokványos szókép kettágú. Jézusnál gyakran találkozunk rendhagyó, egytagú szóképekkel. Jézus sokszor kezd egy példabeszédet úgy, hogy a hallgató nem tudja még, hogy ki az azonosított és ki az azonosító. Amikor a hallgató – tetszőlegesen azonosulva valamelyik szereplővel – maga is a történet részévé válik, Jézus és a hallgatója akkor érkeznek el a csattanóhoz, a váratlan és elemi erejű felismeréshez, amelyre Jézus a példabeszéddel rávezette hallgatóját. Ilyen példabeszéd hangzott el például Simon farizeus házában is, ld. Lk 7,36-50.

Próbáljuk ki, hogy a képes beszéd egy másfajta formájában hogyan hangzának el a Mk 4,1-34-ben szereplő példabeszédek.

1. Hogy hangzana a Magvető példabeszéd (Mk 4,13-20) bölcsmondásként?

Egy változat a sok megoldási lehetőség közül:

A jó mag is csak jó földben tud bőséges termést hozni.

2. Hogy hangzana a világosságról szóló bölcsmondás (Mk 4,21-22) példabeszédként? Egy változat a sok megoldási lehetőség közül:

Volt egy gazdag ember. Fiai érkezését várta. Hogy éjszaka el ne tévedjenek, lámpásokat gyújtott és szolgákat küldött eléjük. Nagy vihar kerekedett. Az egyik szolga, hogy lámpása ki ne aludjon, mélyen a bokrok alá rejtette, a másik azonban felmászott egy fára, hogy lámpása fényét már messziről megláthassák az érkezők. Vajon melyik szolga kap jutalmat?

VII. Énekszöveg: **Minden, mi él**

refr.

Minden, mi él, csak Téged hirdet,
minden dicsér, mert mind a műved.
Azzal, hogy él, ezt zengi Néked:
„Dicsérlek én, dicsérlek Téged!”

ének:

1. Dicsér az ég, Nap, Hold és csillagok,
fény és sötét, nap, éj és hajnalok.
Dicsér a szél, felhő és hóvihar,
a víz, s a tűz – megannyi tiszta dallal.
2. Dicsér a Föld, dicséri szent Neved,
mint jó anyánk, táplál s ad eledelt.
Virág, gyümölcs, zöld fű, fa, hegyvidék,
tó és folyó, síkság és büszke bérc.
3. A nagyvilág létevel énekel, de
szavunkra vár, hogy hangja dal legyen.
Zúgjuk tehát ég és föld énekét,
zengjük velük: Nagy Isten, áldott légy.

D/ Óravázlat

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időbeosztás</i>
1. Énektanulás: Minden mi él, csak téged hirdet Ld.-bevezetés VII.	szöveg a kézben, hallás után	énekszöveg 10 perc
2. Képelemzés a megadott szempon- tok alapján Kép és az elemzési szempontok ld. bevezetés I.-II.	csoportos megbe- szélés a vezető írá- nyításával	poszter vagy diakép, diave- títő, 10 perc
3. A szóképek fajtái, felismerésük József Attila: Thomas Mann üdvözlése c. versében. Lásd a bevezetés III.	a vezető előadása, egyéni jegyzetelés	a József Atti- la-vers sok- szorosítva mindenkinek

	csoportos megbeszélés, egyéni jegyzetelés	kézben, ceruza
20 perc
4. Szóképek Jézus példabeszédeiben:
Mk 4,1-34	kiscsoportos munka, csoportos összegzés	szentírási szöveg, ceruza, 20 perc
Lásd a bevezetés IV.	a vezető előadása	szentírási szöveg, 5 p.
5. Píldabeszédek Jézus tanításában
Lásd a bevezetés V.		
6. Műfajforgatás: ugyanannak a mondanivalónak más formában való elmondása: A magvetőről szóló példabeszédből csináljunk bölcsmondást.	kiscsoportos munka, csoportos összegzés	papír, ceruza, 25 perc
A világosságról szóló bölcsmondásból csináljunk példabeszédet.		
Megoldási lehetőségek ld. a bevezetés VI.		
7. Befejző ima és ének:
Minden, mi él	közös hálaadó ének	énekszöveg
2 perc

A Szent Jeromos Bibliatársulat budapesti Központjában „Élő Ige” címmel bibliaiskola működik hitoktatók és érdeklődők számára. A bibliaórákon a szentírási szövegek sokirányú megközelítése és elemzése segíti a résztvevőket a Szentírásban való elmélyülésben, valamint új módszerek elsajátításában. Az órákat - a nyári szünet kivételével - minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig tartjuk. A kidolgozott anyagot folyamatosan közreadjuk a Jeromos füzetek állandó mellékleteként.

Jelen füzetünk a negyedik óra anyagát tartalmazza.

A sorozatot szeretettel ajánljuk füzetünk Olvasóinak figyelmébe, abban a reményben, hogy sok aktív lelkipásztor és hitoktató számára segítséget fog jelenteni.

Budapest, 1993. december.

Szeretettel: Gelley Anna, Pantó Eszter, Vágvolgyi Éva
órávezetők; Tarjányi Béla szakmai vezető

Verbényi István

AZ ŐSEGYHÁZ KÖZÖSSÉGEI (2)

Előző számunkban bemutattuk az ősegyház liturgiájának egyik jelentős meghatározó közösségét, a jeruzsálemi, palesztínai zsidóságból megtérteket, akik a jeruzsálemi egyház meghatározó személyiségei voltak. Most a közösségek másik, nem kevésbé jelentős csoportjáról szólnunk.

2. A hellénista zsidókeresztények

Itt azokról a keresztényekről beszélünk, akik a jeruzsálemi egyházban épp úgy megtalálhatók voltak, mint a pogányságból megtértek között. Olyan személyekről van szó, akik a hellénista gondolkodásmódot magukénak érezték, de a zsidósághoz való mély kapcsolatuk megmaradt. Nem lehet földrajzilag meghatározni tartózkodási helyüket, hisz megtalálhatók Jeruzsálemben, vagy akár Galileában. Időrendiségéről sem lehet beszélni, mert egyidőben jelen voltak minden keresztény közösségben.

Két fontos ismertetőjelük volt. Ismerték és beszéltek a görög nyelvet. A görögök világa és életvitele sem volt idegen számukra, nem utasították vissza, sőt, felismerve annak értékeit, még szimpatizáltak is vele. Számukra az is meghatározó volt, hogy ők vagy már őseik is a diasporában születtek. Így számukra nem a Templom, hanem a zsinagóga liturgikus élete volt döntő jelentőségű.

A zsinagóga kialakulásában jelentős szerepe volt a liturgia iránti igénynek. A salamoni templom pusztulásával és a zsidók fogságba hurcolásával megszűnt a jeruzsálemi templomban az istentisztelet és az áldozat bemutatása. A fogságban lévő zsidók összejöttek az áldozatbemutatás idején, és elvégezték azokat a zsoltárokat, felolvasásokat, amelyek a Templomban voltak szokásosak, de minden áldozatbemutatás nélkül. Így már a fogság idején jelentős szerepe volt Mózes könyveinek. A Törvény könyveinek olvasása három éves ciklusban történt, majd később a próféták könyveit is hozzávették. Több különféle olvasmányrendet is ismerünk. A fogság után ugyan felépült a jeruzsálemi templom, ahol ismét volt áldozatbemutatás, de a zsinagógák ennek ellenére sem szűntek meg, sőt a zsidóságnak ma is istentiszteleti helye.

A zsinagógai istentisztelet fő elemei voltak:

- a **Sema**, a 'hitvallás' elmondása (MTörv 6,4-5: »Halld Izrael! Az Úr, a mi Istenünk az egyetlen Úr...«), előtte és utána is egy-egy áldással;

- a **Tizennyolc könyörgés** vagy **kérés**, amelyeket szombaton és ünnepeken imádkoztak, a végén a közösség Áment válaszolt;

- az **áldás**;

- a **Törvény-** és a **Proféták könyveiből** való felolvasás görög nyelven. Palesztína zsinagógáiban először héberül olvasták föl, majd a beszélt nyelvre fordították és ebből a parafrázis-gyakorlatból fejlődött ki a felolvasott szöveghez kapcsolódó magyarázat gyakorlata.

- az egybegyűlte egyikének a közösség számára mondott **buzdító beszéde**. Ez történt Pál apostollal is a pízidiai Antióchiában (Csel 13,15).

Jelen vizsgálódásunk - bár igen érdekes lenne - nem terjed ki arra, hogy e nyelvi különbségek milyen döntő befolyással voltak a tanítás, a teológia és a liturgia nyelvezetére. Azt azonban már nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy éppen a hellénista zsidók voltak roppant nyitottak és felkészültek a krisztusi örömhír befogadására. Ezért tudták egyaránt nagyra értékelni az ószövetségi hagyományhoz való hűséget és Krisztusnak belső megújulást kívánó tanítását az üdvösség egyetemes voltáról.

Bemutatásukra könnyen vállalkozhatunk. Az Csel 6-8 fejezeteiben a diákonusok kiválasztásának és István diákonus történetének elbeszéléseiben olvashatunk róluk. Kezdetől fogva tagjai voltak az első keresztény közösségnek, és nemcsak jeruzsálemiek, hanem Palesztína más vidékeiről valóok is voltak közöttük. Néhányan már Jézust is követték. Nézeteltérésük volt a zsidóságból megtértekkel szemben, mivel azok elhanyagolták özvegyeiket. Ezért tartották kíváncsinak, hogy kiválasszanak néhány *jó hírben álló férfit*. Imádság és kézrátétel után küldték őket feladatuk teljesítésére. Működtek Szamariában (Csel 8,4), Joppében (8,40) és Antióchiában (11,19.22). Széles körben végzett igehirdetésük következménye lett a keresztények üldözése Jeruzsálemben (8,1).

Teológiai felfogásukat István diákonus beszédéből ismerhetjük meg (7,1-53). Nagy vonásokkal ecsetelte Izrael egész történetét, bizonyítva azt, hogy nem egyetlen országhoz vagy egyetlen helyhez kapcsolódtak a kinyilatkoztatás eseményei. Egykor még a Szent Sátort is (7,44) magukkal vitték a pogányok közé. István Mózes személyében Krisztus előképét látta, mert a Templom és Mózes által hagyott szokások ellen beszélt (6,11.14). Ez a magatartás már jelezte, hogy vértanúságában egyre inkább felébredt a szívében a vágyakozás: »Uram Jézus, vedd magadhoz lelkemet!« (6,59) [Folytatjuk]

Michael Graff

A BIBLIA MOZIVÁSZNON

Jeruzsálem, Hollywood avagy Montreal?

[*Michael Graffa* németországi Rottenburg-Stuttgart-i egyházmegye Médiaközpontjának filmkritikusa. Írásában (Bibel und Kirche, 2/1993. 86–93.o.) a kezdetektől, a némafilm megszületésétől kiindulva elemzi a bibliai témájú filmeket. Tanulmányát rövidítve adjuk közre.]

A Biblia történeteinek megfilmesítésekor nem mindig szempont az, hogy művészi legyen. Amikor a hatvanas években például Pier Paolo Pasolini *Máté evangéliumát* vetítették a mozikban, sokkal kevesebb néző volt rá kíváncsi, mint George Stevens *Minden idők legnagyobb történeté*-re. A mozitulajdonosok föl is tették a kérdést: Pasolinit avagy Stevens-t válasszuk? Művészi alkotást avagy kasszasikert?

Az akkori kérdés mára sem veszített időszerűségéből. A gazdasági megfontolások mindig is nagy szerepet játszottak egy-egy film megszületésében. A forgatási költségek igen magasak. Ha sokan mennek moziba, megtérül a befektetett összeg, viszont ez csak akkor történik meg, ha sikerült a nézők pillanatnyi igényét kielégíteni.

Moziba – akkor is, ha bibliai témájú a film, – másért megy az ember, mint a templomba. A néző kikapcsolódni, szórakozni akar. Hollywood elsősorban ezt az igényt elégíti ki. A rendező számára tehát fontosabb a díszletek és a korabeli ruhák ismerete, - hogy a film a valósághoz minél közelebb legyen, - semmint azt tisztázni, hogy mit is mond a formatörténet és a történetkritikai módszer a megjelenítésre váró bibliai jelenetről. Ha a biblatudományt hívja segítségül, elsősorban nem a teológiai mondanivaló, hanem az archeológia vagy a kultúrtörténet adatai érdeklik.

Ha a szórakozásról alkotott fogalmunkat szemügyre vesszük, el kell mondanunk: a szórakozás ellentétpárja nem a komolyság, hanem az unalom. Eből a szempontból nézve minden bibliai történet megfilmesítése értékes. Az unalom ártana az igehirdetésnek is.

Mivel a médiák között az egyik leghatásosabb, legtöbb embert elérő eszköz a film, nem árt ismernünk, milyen szentírási témájú filmek születtek a legutóbbi évtizedekben.

1. „Bibliaszemek”: a történetiség illúziója

Némafilm, hangosfilm, színesfilm, szélesvásznú film, térhatású film...: a technikai fejlődés természetesen visszatükröződik a Biblia megfilmesítésében is. Az első színesfilm témájául Henry Koster bibliai tárgyat választott: *A kőtörő* (USA, 1953). A film Hitchcock *Suspense*-ének példájára úgy ébreszt érdeklődést a nézőben, hogy feltételezi az evangéliumok ismeretét, míg a főszereplő, a pogány római Marcellus nem is sejti, hogy a Megváltót szögezi a keresztre. A római csak a film legvégén ébred rá arra, amit a néző kezdettől fogva tud. Jézus végig a háttérben marad, a történet elsősorban Demetrioszról, a rabszolgáról szól.

A nagy kasszasikert hozó Biblia-megfilmesítések a monumentális filmek közé tartoznak. Cecil Blount de Mill rendezésében az első ilyen nagyszabású alkotás *A Tízparancsolat* (USA, 1957) volt, amely három-órásra sikeredett. Impozáns díszletek, nagyszabású tömegjelenetek és roppant nagy pátosz. Amint a cím is sejteti, a cselekmény Mózesrel kezdődik, majd a kivonulásról, a pusztai vándorlásról és a Sinai hegyen történt törvényadásról szól.

Nicholas Ray 1960-ban a *Királyok királyá*-val Jézus életéből egy csaknem háromórásig tartó látványfilmet forgatott. Különböző stíluselemek használatával (idillikus hangulatot árasztó Jézus-legendák felhasználásával, az orosz forradalmi film eszközeivel és már-már feltűnő naturalizmussal) a rendező – addig ismeretlen hatást ér el a nézőben. Ennek ára viszont – mint minden monumentális filmnél – igen magas: itt is a lelki mélység és a kifinomult jellemábrázolás kárára megy.

Goerge Stevens a *Minden idők legnagyobb története* (USA, 1963) c. filmjében Jézus szerepét Max von Sydow-ra, a Bergman-filmek ismert főszereplőjére osztja. Az eredmény a még mindig látványos road-mozi.

John Huston 1965-ben de Mille nyomdokain jár. Filmjének címe *A Biblia*. A cím alapján az ember azt gondolná, most olyan mozira ül be, amit eddig sose látott: a rendező a teljes Szentírást filmre vitte. De csalódnia kell, mert a történetek csak a Ter 1-22. fejezeteit dolgozzák fel, és ebből is csak néhány drámai mozzanatot emelnek ki: a teremtetést, a bűnbeesést, Kain és Ábel történetét, az özönvíz, a bábeli torony, Ábrahám és Sára, Szodoma és Gomorra illetve Izsák föláldozásának elbeszéléseit. A választást teológiailag aligha lehet dicsérni, de ha jól meggondoljuk, gyermekbibliáink hasonló elgondolással

születtek. Huston-t, mint általában a legtöbb filmrendezőt, azok a történetek érdeklik, amelyek látványosak, amelyeket ki lehet színezni. Meg kell hagyni, mindezt izlésesebben teszi, mint némely kollégája. A jelenetet, amikor Isten az első embert megteremti a sivatag homokjából, technikailag csak méltatni lehet. Huston fellépése pedig Noé szerepében bizonyára sikeres fejezetként kerül be a film történetébe.

Huston kísérletétől eltekintve az Ószövetségből csak egyes jeleneteket vittek filmvászonra: *Noé bárkája* (Marcello Baldi, Olaszország, 1975), *Dávid és Batseba* (Henry King, USA, 1951), *Dávid és Góliát* (Richard Pottier, Olaszország, 1959; később: Bruce Berford, USA, 1984), *Salamon* (Werner Schroeter, NSzK, 1984), *Sámson és Delila* (de Mille, USA, 1950), *Szodoma és Gomorra* (Robert Aldrich, Olaszország/Franciaország, 1961), *Rut* (Henry Koster, USA, 1960), *A makkabeusok harca* (G. Parolini, Olaszország, 1962).

A történeti környezetet és szokásokat hűen visszaadó filmek, az ún. „kosztümös-filmek” közül talán az egyik legsikerültebb Roberto Rosellini rendezése *A Messiás* című filmben (Franciaország/Olaszország, 1975). Történeti hűség igényével dolgozza fel az Újszövetség anyagát: „Bemutatom a dolgokat, és nem magyarázom” - nyilatkozta a rendező. Rosellini az agg Sámuelről kezdve a zsidó királyokon keresztül jut el a Messiásig. Nála a Megváltót nem a csodák igazolják, hanem meggyőző hite: Jézus következetesen hiszi is azt, amit mond. A távolságtartás végigvonul a filmen; ez talán a kersztrefeszítés jeleneténél jut legjobban kifejezésre: a kamera előterében zsidó gyerekek énekelnek és táncolnak; hátul pedig, a mindennapi élet folyásának peremén, halodlik az Úr. Igen komoly, megrázó erejű alkotás.

Jézus életének megfilmesítésével 1978-ban Franco Zeffirelli kísérletezik. *A názareti Jézus* címmel közel ötórás filmet forgat, amit eredetileg a TV képernyőjére szánt. A müncheni Katolikus Akadémián külön előadásban foglalkoztak „Zeffirelli evangéliumával”. A *L'Osservatore Romano* dicsérő szavakkal méltatta Krisztus alakját: „Valóságos Isten és valóságos ember. Régóta szeretünk volna a médiákban a Bibliához ennyire hű Jézussal találkozni.”

A filmoperák rendezőjének, Zeffirellinek követője támadt John Heymann személyében, aki egy évvel később, 1979-ben elkészíti *Jézus c.* filmjét. Lukács evangéliuma alapján követi végig Jézus életét. Mindmáig az egyik legjobb bemutatása a történeti Jézus alakjának. Az eddigi filmektől eltérően az evangélikus egyház híveinek adományai fedezték a forgatás költségeit, így kerülhetett a mozikba.

Tévednénk, ha azt gondolnánk, ezzel elérkeztünk a „bibliaszeletek” végéhez. Hátra van ugyanis Martin Scorsese filmje, *Jézus utolsó megkísértése* (USA, 1988). A rendező tisztelőinek nem kis meglepetésére a film heves vitákat váltott ki szinte mindenütt, ahol bemutatták. A felháborodás oka tulajdonképpen Kazantzakis regényében kereshető, aki szerint Jézus képzeletében egy kispolgári házasság lehetősége jelent meg. Ettől eltekintve ez a film igen figyelemreméltó alkotás.

2. Más műfajok

Pier Paolo Pasolini a *Máté evangélium* (Olaszország, 1963) című fekete-fehér filmjével nyerte el a Nemzetközi Katolikus Filmszervezet (OCIC) díját. Pasolini összekapcsolja az evangélium eseményeit Dél-Olaszország vidékével és embereivel. Jézus prédikációinak, csodáinak, szenvedésének, halálának és föltámadásának hatása jól tükröződik az emberek arcán. Pasolini az evangélium szociális üzenetére fekteti a hangsúlyt. Formai hűségével és a Szentírás szövege iránti tiszteletével mélyen vallásos filmet hoz létre, amit a „kedves, szeretetteljes, atyai XXIII. János pápa” emlékére ajánl.

Krisztus mellett Pasolini filmjének másik fontos szereplője Keresztelő János, akinek sorsát a rendező párhuzamosan mutatja be Jézuséval. A legtöbb szerepet Pasolini nem hivatásos színészekkel játsszatja. Az idős Mária megszemélyesítőjeként a rendező édesanyja lép a színre. Az operatőr szívesen elidőzik kamerájával az egyszerű nép fiai között. Átgondolt zenei betétekkel Pasolini még jobban elmélyíti mondanivalóját. A választék Bachon, Mozarton keresztül, mozgalmi dalokon és néger spirituálékon át, egészen a „Missa Lubba”-ig tart.

1972-ben Norman Jewison filmre viszi a sikeres Broadway-musicalt, a *Jézus Krisztus Szupersztár*-t. Ez az első olyan Jézus-film, amelyben a zene végig főszereplő marad. A L'Osservatore Romano és a Vatikáni Rádió kritikája feltűnően pozitív, ugyanakkor protestáns oldalról sok bírálat éri a filmet, főleg Billy Graham részéről. Róma a filmet a „Jézus-forradalom egyik legelfogadhatóbb és legkomolyabb művének” minősíti. „Bár nem vallásos alkotás”, mégis lehetséges a film által „a személyes Jézussal történő találkozás”.

Érdekes módon a Jézus Krisztus Szupersztár kevesebb díjat kapott az ugyanebben az évben született másik Jézus-musical-hoz, David Greens *Godspell*-jéhez képest (go[d]spel=evangélium). Ennek a filmnek igen egyszerű a

cselekménye. Egy rock-szintársulat busza megáll a Negev-sivatagban, előadja játékát és énekét, majd eltűnik ismét az ismeretlenben.

Egészen más műfajt képvisel Terry Jones filmje, a *Brian élete* (Anglia, 1979.). Brian mondása: „Always look on the bright side of life.” [Nézd mindig az élet jobbik oldalát!] Így dúdolgat haldokolva a kereszten. De ez a Brian nem Jézus. Brian csak Jézus ismeretlen szomszédja, aki szerencsétlen és nevetséges módon jut a vértanúk közé. A hollywoodi bibliafilmek paródiájaként készült, és végülis eléri a célját: mosolygásra készíti az embert. De éppen ott, ahol tulajdonképpen nincs mit nevetni. A film megtekintése során legfőlegbb emiatt lehet kifogásunk, nem pedig vallásos érzéseink pellengérezése miatt.

3. Bibliai témájú átdolgozások

A bibliai témájú átdolgozások egyik formája, amikor a Szentírás egyik mondanivalóját vagy jelenetét teljesen új, mai körülmények közé helyezik. Ilyen például Luigi Comencini filmje, a *Nincs idő csodákra*. Témája: Jézus Rómában van, és a filmbe egyházkritika vegyül (Franciaország, 1982.). Egy másik feldolgozás: Jézus, mint félreismert próféta, mint bolond, aki Szöul városát szeretné megmenteni a pusztulástól: *Jézus Krisztus Szöulban* Wan Son-U rendezésében (Dél-Korea, 1986). Vagy Manoel de Oliveira műve, a *Jézus szemvedése Curalha-ban* (Portugália, 1963), amelyben a passiójátékra készülődve időszérű problémák kerülnek a felszínre.

Mind a mozi, mind az egyház szempontjából jól sikerült alkotás Denys Arcand filmje, *A montreal-i Jézus* (Kanada, 1989.). A rendező egy egyszerű alapötletből értelmes és szórakoztató, sokrétű mondanivalóval rendelkező filmet hoz össze. Egyes részeiben fellelhető teológiai gazdagsága sokszor bámulatba ejtő. Fiatal színészekből álló színjátszó csoport szeretne felújítani egy passiójátékot, amelyet évente elő szoktak adni. Eközben elsősorban a Jézus szerepét alakító színész, Daniel Colombe azonosítja magát egyre jobban vállalt szerepével. Miközben a régen megírt darabról lesöprik a port, szembesülnek a Bibliában történetekkel. Ifjúsági hittanórákon, felnőttképzéseken haszonnal vetítik sokfelé e filmet.

Teológiailag igen érdekesek azok a művek, amelyekben egy bibliai személy vagy motívum tűnik fel. Ezek közé sorolható Pier Paolo Pasolini *Theoréma*-ja (Olaszország, 1968) is. A főszereplő a család minden egyes tagjához szeretettel közeledik, de e közeledés mindenkinél olyan problémára vi-

lágít rá, amely életében akkor és ott a legfontosabb. Ha elfogadják segítségét, megoldást is tud adni. - Mi ez, ha nem a megváltás sajátos, Pasolini-módra történő értelmezése?

Vagy Bernanos regényének megfilmesítése az *Egy vidéki plébános naplója* c. alkotás Robert Bresson rendezésében (Franciaország, 1950.). A káplán Torcy plébánosával beszélgetve jön rá, hogy „mindig is az Olajfák hegyén érezhette magát”.

Aki a közvetett nyomokat követi, kellemesen csalódhat. Másképp ugyan, mint a bibliai történetek szokványos megfilmesítésénél, sok egyéb filmben is – az első látásra talán nehezen érthető filmképek megfejtése után – érdekes és igényes szentírásai mondanivalóra találhat a kitartó kutató. Ilyen például Andrej Tarkovszkij *Stalker*-e (Szovjetunió, 1980), ahol sajátos módon az emmauszi tanítványok jelenete elevenedik meg a filmkockákon előttünk, vagy Krzysztof Kielowski meggyőző erejű filmciklusa, a *Tízparancsolat* (Lengyelország, 1988).

Mivel a televízióknak jóval több filmre van szüksége, mint a filmszínházaknak, hogy a műsoridőt mindig újabb és újabb alkotásokkal töltsék ki, gyakran előfordul, hogy ebben a témában kevésbé igényes alkotások is a képernyőre kerülnek.

A „munkamegosztás” ma a következő: a Biblia történeteit a mozivásznokon ill. a képernyőn mutatják be, – a templomokban pedig értelmezik azokat. Csak akkor van baj, ha ez a rendszer nem működik jól. Szükség van tehát a film és a teológia párbeszédére, amelyből mindkét oldal sok hasznot húzhat. A kép ösztönözheti a teológusokat, hogy az elvont fogalmak mellett a felszínt, magát a történetet is vegyék észre. A rendezők pedig megismerkedhetnek egy-egy történet mélyebb értelmével is, – ez elmélyültebb és megfontoltabb képi ábrázoláshoz vezetheti őket.

Vajon a Biblia szerzői ma filmet forgatnának-e a könyvek megírása helyett? A kérdés jogos. Reinhold Zwick, regensburgi szentírástudós a Márk evangélium több helyén is kimutatta, hogy a szerző műve megírásakor „film-es szemmel” gondolkodott. De ma hogy is találhatna üzenete másképp megértésre, meghallgatásra? Vajon nem ugyanazt tenné, mint Daniel Colombe A *montreali Jézusban*, aki a Mont Royal hegyének szentséges magasából leereszkedik, hogy megtalálja az elvesztett város sűrűjében?

[Összeállította: Rajkai István]

Zimányi Ágnes

ÁLLATOK A BIBLIÁBAN

Az oroszlán

Az oroszlán több mint hatvan esetben fordul elő a Bibliában, és többnyire egészen különleges a jelentősége. Nevének pusztá kiejtése áldást és átkot hoz, látomások és jövődölések titokzatos értelmű szereplője. Isten oltalmának és igazságos ítéletének kifejezője. Az Ószövetség hősei, akik a hit által igazultak meg, „az ígéreteket elnyerték, az oroszlánok száját betömték” (Zsid 11,33).

Az állatok fejedelme az egyik legerősebb húsevő, testi ereje és gyorsasága miatt nemcsak a háziállatokra, de az emberre is veszélyes. A Királyok könyvében olvashatjuk: Isten embere, az Úr intésére, Júdeából Bételbe megy, hogy Jeroboám színe előtt csodát téve, a királyt leterítse gonosz útjairól. Hazafelé azonban maga is súlyosan vétkezik. Elfogadja a helybéli próféta meghívását, aki becsapja őt, hogy megszegesse vele Isten parancsát. Az Úr ugyanis megtiltotta prófétájának, hogy Bételben kenyeret egyen és vizet igyon. Bűnhődnie kell. „Útközben azonban megtámadta egy oroszlán és megölte. Holtteste ott feküdt az úton. A szamar megállt mellette, s az oroszlán szintén megállt a holttest mellett... Az oroszlán sem a holttestet nem falta fel, sem a szamarat nem marcangolta szét” (1 Kir 13,24.29).

A szamariai nép eredetének leírásában szintén fontos szerepet játszik az embert megtámadó oroszlán. Asszíria királya Babilonból és más országokból embereket hívott Szamariába és letelepítette őket. Az idegenek azonban nem félték az Urat. „Ezért az Úr oroszlánokat szabadított rájuk, ott üvöltöttek köztük” (2 Kir 17,25). Asszíria királya hiába parancsolta meg: „Az onnan elhurcolt papok közül engedjétek egyet vissza, menjen, telepedjék ott le, és tanítsa meg őket az ország Istenének kijáró tiszteletre” (27.v.), a szamariai nép sohasem tudott teljesen elszakadni a bálványimádástól (41.v.).

Az oroszlán általában párjával élt, barlangja földbe nyúló üreg volt, melyet bozót rejtett el. A palesztínai oroszlánok szerették a Jordán völgyének vegetációját. „Nézzétek, hogy tör elő az oroszlán a Jor-

dán sűrűjéből az örökzöld legelőre" (Jer 49,19), s a bibliai időkben Libanon erdői is tele voltak oroszlánokkal: „Gyere le, mátkám a Libanonról... a Szenir és Hermon ormáról, az oroszlánok tanyázó helyéről...” (Én 4,8). A Szentírás a Dél-Palesztinában lévő Negeb sivatagot is otthonukként említi (Iz 30,6).

Az oroszlánt fenséges megjelenése, sebes mozgása, rettenthetetlen bátorsága méltán emelte példázatok főszereplőjévé. Ámosz próféta a prófétai szó hitelességét, isteni eredetét bizonyítja e szavakkal: „Nem akkor ordít-e az erdőben az oroszlán, ha nem talál prédát? Nem akkor bömböl-e búvóhelyén az oroszlánkölök, ha nem szerez semmit?” (Ám 3,4) „A király haragja oroszlán morgása, aki fölingerli, eljártssza életét” - írja a Példabeszédek könyve (20,2). Másutt: „Menekül a gonosz, bár nem úzi senki, az igaz, mint az oroszlán, biztonságban érzi magát” (28,1).

Látjuk, hogy a bibliai oroszlán az erősség szimbólumaként jó és rossz értelemben is előfordul. Mielőtt meghalna, Jákob is megáldja tizenkét fiát, és elárulja nekik távoli jövőjüket. Júdához így szól: „Fiatal oroszlán lesz Júda, s a zsákmánytól kelsz fel, fiam. Azután elnyújtózkodik s úgy fekszik ott, mint egy oroszlán, mint egy nőstényoroszlán. Ki ingerelné?” (Ter 49,9) Halála előtt Mózes áldásban részesíti Izrael fiait. Dánról ezt mondja: „Dán fiatal oroszlán, mely Básánból iramodik ide” (MTörv 33,22).

A Jelenések könyvében János elragadtatásában királyi széket lát a mennyben, melyen ott ül valaki. Ünnepélyes imádatában négy állat is részt vesz, amelyek közül „az első élőlény oroszlánhoz hasonlított...” (4,7) A királyi székben ülőnek jobb kezében János hét pecséttel lezárt könyvet lát. Sem égen, sem földön azt fölnyitni senki nem tudja. A zokogó Jánost a vének egyike vigasztalja: „Ne sírj! Nézd, győzött az oroszlán Júda törzséből, Dávid sarja. Ő majd kinyitja könyvet, feltöri hét pecsétjét” (5,5).

KÉRDEZZ - FELELEK

*A következő olvasói kérdésekre Kerekes Károly
ciszterci praeses apát válaszol!*

 Kérdés: Jézus két megállapítása: „Aki nincs ellenetek, veletek van...” (Lk 9,50; Mk 9,40). - „Aki nincs velem, ellenem van...” (Lk 11,23; Mt 12,30). - Általában úgy gondoljuk, hogy a két szélső tábor közt (akik Jézussal vannak és akik Jézus ellenségei) igen sok embert magábafoglaló (közömbös vagy távolról szimpatizáló) tömeg is létezik. Ezt a tömeget Jézus a két idézett mondás egyikében a baráti, másikában az ellenséges táborba sorolja; vagy úgy beszél, mintha ilyen „közbenső tömeg” nem lenne. Hogyan értsük Jézus gyakran idézett fenti szavait?

Válasz: Látszólag ellentmondásos Jézus szava. Lukács, aki Szent Jeromos szerint „Krisztus szelíd írnoka”, igen művelt orvos, és nagyon pontosan fogalmaz. Különösen, ha figyelembe vesszük, hogy az első esetben csak emberi „veletek-ellenetek” kapcsolatról beszél (tehát nem önmagáról, aki isteni személyében az Atya legfelső tekintélyét megjelenítő küldöttje), a második esetben viszont a „velem-ellenem” szuverén isteni üdvösségi döntés elfogadásáról, ami alól Jézus senkit sem mentesít: Te magad dönts, velem vagy ellenem?! Tehát elfogadsz-e egyedüli Üdvözítődnek vagy nem? Egyszerűbben szólva Jézus azt is mondhatja (és csak Ő mondhatja, mert Isten): Vagy - vagy?! Ha ember teszi fel a kérdést - akár elismeri, akár nem - ugyanúgy bűnös, mint a másik ember.

Az apostolokat, akik már döntöttek Jézus mellett, Jézus a saját teste részének vallja. (Vö. Krisztus az egyház teste, ill. az egyház Krisztus teste.) Ehhez a Krisztus-testhez tartozik minden ember, aki üdvösségi döntésével nem utasította el Jézust, mint egyedüli Üdvözítőt. Ilyen értelemben igaz: Aki nincs ellenedek, veletek van.

Mindent összevéve ezt a két egybetartozó „nehéz” szentírási helyet csak az értheti helyesen, aki tudomásul veszi Jézus világosan meghirdetett messiási, üdvözítő isteni programját. Tudni illik Ő ezért jött, hogy hirdesse „Isten Országát”, és ennek eredményeként - az Ő testén, az Egyházon keresztül - „Isten legyen minden mindenben” (1 Kor 15,28).

 Kérdés: A fügefafa megátkozása (Mt 21,18-22 és Mk 11,12-14.20-26) | nehezen illik bele Jézusról alkotott képünkbe. Mi a magyarázata?

Válasz: Márk még Péter szavait is idézi: „Mester, nézd, a fügefafa, amelyet megátkoztál, elszáradt”. A Bibliában a megátkozni ige eredeti jelentése: ellökni, eltaszítani, Isten népe közösségéből (az Isten Országából) kitaszítottnak nyilvánítani. (Vö. „Legyen neked, mint a pogány és a vámos!” Mt 18,17.) A szövegösszefüggésből nyilvánvaló, hogy a közvetlenül a fügefáról szóló rész előtti templom-megtisztításban szereplő főpapokról és írástudókról van szó: ők a terméketlen fügefák, akik magatartásukkal önmagukat zárták ki Isten Országából.

A fügefafa a világ teremtése óta az emberi tudás fájának számít. Az ószövetségi rabbinikus hagyomány szerint az Édenkert közepén álló „jó és rossz tudás fája” fügefafa volt, mint őszüleink próbatételének eszköze. A próbatételi tilalom értelme: az emberi (azaz a csupán emberi) tudás nem vezet el az örök életre; ha csupán „ebből táplálkoztok”, és nem engedelmeskedtek az Isten szavának, „meghaltok”, nem juttok el az örök életre. - A fügefafa mint „tudásfa” (tiltott tudásfa) nem az emberi tudás ellen szóló bibliai jel, hanem a hit nélküli tudás üdvözítő voltának a tagadása. Bibliai jelentéstartalma tehát ambivalens, két irányba mutató. Egyrészt igazuk volt őszüleinknek, hogy ez a fa élvezetes, szép, csábító stb. (Ter 3,6), másrészt halálosan tévedtek abban, hogy az Istennek való engedelmisség nélkül is „örökké élhetnek” - üdvözülhetnek.

Amikor Natánael a kegyes bibliai hagyomány szerint úgy volt a „fügefafa alatt”, hogy Izrael üdvösségének útját kereste a Szentírásban, Jézustól a legszebb dicséretet kapja: „Íme egy igaz izraelita, akiben nincs semmi álnokság” (Jn 1,47).

Ne feledjük, hogy Jézus korában még élő volt a hívő izraeliták körében a fügefának mint tudásfának ilyen jelentése. Jézusnak a terméketlen fügefával szembeni magatartását így kell tehát értelnünk: A gyümölcstelen fügefafa (az üdvösséget nem termő ember jele) örökre átokjel legyen számotokra!

Gelley Anna: Hiszek egy családban

(In memoriam Takács Sándor SJ)

A II. Vatikáni Zsinatnak az Egyházról szóló dogmatikai konstitúciója az 5. fejezetben ezt írja: „Az egyházban mindenki meghívást kap az életszentségre, az apostol szava szerint: »Az az Isten akarata, hogy szentek legyetek« (1 Tim 4,3).” [LG 39]

Ezt megelőzően a 4. fejezetben a világiakkal kapcsolatban ez áll: „Nagyon értékes a külön szentség által megszentelt életállapot: a házasság és családi élet. A világiak apostolságának ez kiváló gyakorlóiskolája...” [LG 35]

Az Isten akarata, hogy az ember családban élje le életének javát. Maga az Isten is, mikor hozzánk hasonló ember lett, családba született. Kisgyermekként engedelmis gyermeke volt Máriának, fiatalként segítője Józsefnek a názáreti ácsműhelyben.

Karácsony táján a szokottnál nagyobb hangsúlyt kap a legfőbb parancs: a szeretet. A szeretet csodákra képes, hatalmas erő a kezünkben. Lehet rosszul felhasználni, nem kiaknázni a lehetőségeit, lehet visszaélni vele, – mégis egyedül a szeretet az, amely képes legyőzni az örökölt nehézségeket, a rossz hatásokat, kártételeket. A szülők hatása minden más hatást felülmúl. Mégis: nem a szülők nevelik a gyerekeiket, hanem az otthon légköre. Az a légkör, amit megteremtnek.

A kisgyerekek meglepően erős kritikai érzéssel rendelkeznek. A család a keresztény hit és apostolképzés első iskolája. A gyermek tehát a családban kapja első hittanóráit, a családban tapasztalja meg Krisztus megbocsájto szeretetét, jóságát. A kisgyerekek szakadatlan energiával kérdez, és ezeket a kérdéseket komolyan kell venni. A gyerekekre időt kell szánni, és kis életét úgy kell irányítani Krisztus felé, hogy közben tiszteletben tartsuk egyéniségét, elfogadjuk őt olyannak, amilyen.

Gyakorló házasságok, szülők, tudjuk, milyen nehéz feladat ez. Honnan merítheti hozzá az ember az erőt? Vallom, a házasság szentségéből.

A házasság jelzi a világ felé azt a krisztusi szeretetet, amely életét adja övéért, és jelzi az egységnek azt a titkát, amelyet a Szentháromság életében figyelhetünk meg: különbözőség, és mégis egység.

A keresztény házasság szövetséget kötnek egymással, hogy egymásért és gyermekeikért akarnak élni, és hogy ez az élet a krisztusi élet lesz.

Társulatunk életéből

Közülés – Szeptember 25-én Társulatunk megtartotta ezévi rendes közgylését. Az ügyvezető elnök részletes beszámolója után a számvizsgálók ismertették anyagi helyzetünket. Sor került a Társulat új hivatalos képviselőinek megválasztására is: a közgylés felhatalmazása alapján a továbbiakban (az ügyvezető elnök mellett) Rajkai István terjesztő és Vágvölgyi Éva továbbképzési csoportvezető is rendelkezik hivatalos képviseleti és aláírási joggal. A közgylés keretében részletes beszámolókat hallhattunk: Rajkai István ismertette a könyvszolgálat helyzetét (forgalmaztunk kb. 200 féle kiadványt, több mint egymillió forint értékben); Székely István tájékoztatást adott a Társulat egyházmegyei koordinátorainak és központjainak tevékenységéről; Vágvölgyi Éva beszámolt a Bibliaiskoláról, a továbbképzési csoport lelkes munkájáról, és a sikeres bibliaóra-vezetőképzkökről.

Bibliaiskola, továbbképzés – Bibliaiskolánk »Élő Ige« címmel, változatlan érdeklődés mellett tovább működik (Bibliaközpont, minden hónap első hétfőjén 5-kor). A kidolgozott és kipróbált bibliaórák anyagát a Füzetekben folyamatosan közöljük. – A Katolikus Bibliaszövetség Középeurópai Munkacsoportja által ez évben is megtartották a régió országai számára a **bibliaóra-vezetők nemzetközi szemináriumát** (ezúttal Szombathelyen). Társulatunk részéről négy fő vett részt a szemináriumon. – **Bibliaóra-vezetőképzköink** iránt változatlanul nagy az érdeklődés és igény. Eddig négy vezetőképzkön kb. 90-en vettek részt, köztük 14 külföldi (erdélyi, felvidéki) magyar paptestvér ill. hitoktató. Karácsony után a kaposvári egyházmegyében lesz vezetőképzkő, 1994 első fél évében pedig előreláthatólag négy alkalommal, az ország három különböző helyén ill. Erdélyben. Ezúton is jelezzük, hogy a tavaszi leányfalui vezetőképzkőre (Leányfalu, márc. 4-6) még lehet jelentkezni. A résztvevők jelentkezését legkésőbb január végéig várjuk.

Új koordinátoraink – Az új egyházmegyei beosztás következtében **Váradi József** atya, aki eddig egri főegyházmegyei koordinátorunk volt, a továbbiakban a *debrecei-nyíregyházi egyházmegyében* látja el a koordinátori tiszttet. Az *egri főegyházmegye* új koordinátora **Szántó József** plébános (Eger, Jézus Szíve plébánia); segítői Juhász Imre (Miskolc), Polgári Ferenc (Hernád-vecse) és Urbán Imre (Andornaktálya). – **Bicsár László** atya, aki korábban veszprémi egyházmegyei koordinátorunk volt, a továbbiakban a *kaposvári egyházmegyében* látja el ezt a feladatot. A *veszprémi főegyházmegye* új koordinátora **Tóth Gyula** plébános (Ácsteszer).

Egyházmegyei bemutatkozások – Társulati bemutatkozás volt több egyházmegyében: *Kecskeméten* okt. 28-án a környékbeli papság részére, a papi rekollekció keretében, *Dr. Dankó László érsek úr jelenlétében* az ügyvezető elnök tartott előadást a biblikus lelkipásztorkodásról. Szélesebb kör számára társulati bemutatkozás ugyanitt volt november 20-án. *Kaposvárott* szept. 30-án, Nagykanizsán okt. 20-án, Csurgón pedig nov. 8-án mutatkozott be Társulatunk, mindhárom helyen *Balás Béla püspök úrnak a bibliaolvasás szeretetéről mondott beszédével. Szegeden* 1993. szept. 30-án volt bemutatkozás, 35 érdeklődő résztvevővel, *Ábrahám István* prépost-kanonok, koordinátorunk szervezésében, aki a további rendszeres, színvonalas programoknak is fő gondviselője lesz.

A Biblia napja – Számos helyen kiemelten ünnepélyes keretek között rendezték meg az idei Szentírásvasárnapot. Győrről és Erdligeten kiállítással, ünnepi műsorral köszöntötték Isten Szavának ünnepét.

A katolikus társulások és mozgalmak nov. 6-i találkozásán Társulatunk nevében javasoltuk valamennyi egyházközségnek: – a Szentírásvasárnap teljesebb megünneplésével is tudatosítsák a Biblia iránti tiszteletet és szeretetet; – szorgalmazzák a rendszeres közös szentírásolvasás (bibliakörök) meghonosítását, megfelelő irányítással; – bibliakör-vezetői képzés, valamint biblikus lelkipásztori tapasztalatok megismerése, segédeszközök beszerzése és felhasználása terén vegyék igénybe Társulatunk segítségét.

Társulatunk keretében megalakult a **Magyar Szentföld Baráti Köre**. A Baráti Kör várja mindazok jelentkezését, akik *tárgyi vagy szóbeli emlékekkel* gazdagíthatják a Magyar Szentfölddel kapcsolatos gyűjteményünket.

Jeromos esték – Februári összejövetelünkön *Balás Béla püspök úr*, Társulatunk elnöke osztotta meg velünk élményeit a magyar püspökök ad limina látogatása alkalmából. Legnagyobb élménye a Szentatyával közösen mondott szentmise volt, amely felért egy lelkigyakorlattal. Püspökeink imádkoztak értünk a négy fő római székesegyházban. A pápa személyesen is megismerkedett az újonnan kinevezett püspökökkel. Mindnyájan átérezték, hogy a Szentatya vállal 1 milliárd hívó lelkének gondja terheli, és a küldetés a világ további 4 milliárd emberéhez. Szó esett arról, hogy magyar egyházunk kulcskérdése a megfelelő papi lelkület s az ezt előkészítő szemináriumi nevelés. A püspök atya a pápai hivatalokban megértő, önálló cselekvésre bátorító szellemmel találkozott. Kérték a magyar püspököket, ne érezzék magukat hátrányban a szekularizált Nyugattal szemben: nem csak mi tanulhatunk tőlük. Püspökeink mindenütt felhívták a figyelmet a határainkon kívül élő magyarok

anyanyelvi lelki gondozásának szükségességére. – Bibliaközpontunkban emellett igen sok érdekes előadás hangzott el az év folyamán. Februárban *Rajkai István* a lélekvándorlás tanának terjedéséről és veszélyeiről beszélt, márciusban *Eisenbarth Krisztina* ismertette a bibliodráma műfaját és gyakorlatát. Áprilisban *Kerényi Lajos* atya a próféták tanúságtételét hozta közel hozzánk. Májusban *Nobilis Márió* tartott előadást (a szekták és a Biblia), júniusban *Kerekes Károly* apát (az angyalokról a Bibliában), októberben *Rózsa Huba* professzor (a júdaizmus kialakulásáról), novemberben pedig *Szécsi József* (hittankönyveink zsidó szemmel). – A Jeromos estékre (Bibliaközpont, a hó második szerdáján 18 ó.) a jövő évben is várjuk tagjainkat és az érdeklődőket. Előadók: januárban *Tarjányi Ferenc* (bibliai filmvetítés), februárban *Jeleni István* (Jónás könyvéről). – **Társulatunk imacsoportja** az év páros péntekéin du. 5-6-ig a Bibliaközpontban *imaórát tart*, hogy Isten áldását kiesdje munkánkhoz.

Ajándékkönyv-utalvány – Könyvszolgálatunk iránt egyre nagyobb az igény és az érdeklődés. Most új lehetőséggel is szolgálunk: Szeretteit, ismerőseit bárki meglepheti ajándékkönyv utalványunkkal (200-500-1000 Ft), amelyet a névértékhez viszonyítva 5%-os kedvezménnyel árusítunk. Az utalványokat a Bibliaközpontban lehet beszerezni ill. beváltani.

Egyházmegyei központjaink programjai – *Pécs* [Zárdatemplom hittanterme, a hónap 3. hétfőjén este 7-kor]. Előadások: a Pentateuchus könyvei (jan. 17), a Deuteronomisztikus történeti mű (febr. 21.), a prófétizmus (márc. 21.), Izajás, Trito-Izajás (ápr. 18.), Jeremiás, Ezekiel (máj. 16.), Deutero-Izajás, messiásvárás (jún. 20.), * * Zsoltárok könyve (szept. 19.), Ezdr–Neh–Krón–Tób–Judit (okt. 17.), üdvösségközvetítők az Ószövetségben (dec. 19.). – *Szombathely* [Ferences templom hittanterme, a hónap utolsó keddjén, 18 ó.] – *Zalaegerszeg* [M. Magdolna plébánia 2. em. hittanterme, a hónap első szerdáján, a 18. órai szentmise után] – *Kecskemét* [Társ-Székesegyház, keresztes kápolna, a hó 2. csütörtökén 19 ó.] – *Vác* [Kolping Ház, a hó 3. hétfőjén, 19 ó.] – *Érdliget* [hittanterem, hétfőn 18 ó.] Biblia és liturgia (sorozat) – *Szeged* [Katolikus Ház, Dugonics tér 12.] bibliaolvasás (a hó 2. csütörtökén 17 ó.), előadás, háttérképzés (a hó utolsó csütörtökén 17 ó.) – *Győr* [Seminárium, a hó 2. keddjén] – *Mosonszentjános* [Plébánia, a hó 1. keddjén] – *Sopron* [a hó 3. keddjén] – *Mosonmagyaróvár* [Piarista Iskola, a hó 4. keddjén].

Minden kedves Tagtársunknak és Olvasónknak kegyelmekben gazdag, szép Karácsonyt és áldott új évet kíván a Szerkesztőség

Bibliaközpontunkban Társulatunk ügyeit és sokrétű munkánkat igen szűkös körülmények között végezzük. **Központunk** 47m²-es, és itt van összezsúfolva az iroda, könyvesbolt, raktár, előadóterem, fogadóhelyiség, stb. Most **rendkívül előnyös további lépési lehetőség** nyílt számunkra: **eladó a közvetlenül mellettünk lévő 77m²-es helyiség** (lakás). Nagyon jó lenne, ha meg tudnánk venni! Kérjük Tagtársainkat és Olvasóinkat, ha módjukban áll, segítsenek felhasználni ezt a rendkívüli lehetőséget. Adományaikat beküldhetik a mellékelt csekkben. Minden hozzájárulást előre is hálásan köszönünk!

☐ 218-98299

ÁTUTALÁSI POSTAUTALVÁNY

Ft f, azaz
Ft fillérről

A befizető
neve és címe:

Rendeltetési
postahivatal: **1910 Budapest**

510-071404-2

számla javára

Bevételi szám:

Ellenőrző szám:

☐ 218-98299

ÉRTESÍTÉS

Ft f, azaz
Ft fillérről

A befizető
neve és címe:

510-071404-2

számla javára

Hív.szám:

Összeg rend.:

☐ 218-98299

FELADÓVEVÉNY

Ft f, azaz
Ft fillérről

A befizető
neve és címe:

510-071404-2

számla javára

A számlatulajdonos neve és címe:

SZENT JEROMOS BIBLIATÁRSULAT
1063 Budapest, Szív u. 51.

Bevételi szám:

Felvevő aláírása

Bibliaközpontunkban Társulatunk ügyeit és sokrétű munkánkat igen szűkös körülmények között végezzük. **Központunk** 47m²-es, és itt van összeszúfolva az iroda, könyvesbolt, raktár, előadóterem, fogadóhelyiség, stb. Most rendkívül előnyös **továbblépési lehetőség** nyílt számunkra: **eladó a közvetlenül mellettünk lévő 77m²-es helyiség** (lakás). Nagyon jó lenne, ha meg tudnánk venni! Kérjük Tagtársainkat és Olvasóinkat, ha módjukban áll, segítsenek felhasználni ezt a rendkívüli lehetőséget. Adományaitokat beküldhetik a mellékelt csekken. Minden hozzájárulást előre is hálásan köszönünk!

Tud. _____ /19 _____ sz.

A feladó (meghatalmazottja) felszólalt

_____, 19 _____, hó _____-ig

Szent Jeromos Bibliatársulat
a katolikus bibliaipostoltság
magyarországi szervezete
*a Katolikus Bibliatársulástól
világszervezetének tagja*
Szentírás Alapítvány
a katolikus bibliaipostoltság
támogatására

Szent Jeromos Bibliatársulat
BIBLIAKÖZPONT
1066 Bp., Teréz krt. 28. I/6.
Nyitva: hétfő–csütörtök 9–17
terjesztés, árusítás, ügyintézés
Telefon: 132-22-60

OTP Bank, mint mindig.

A feladónak az összeg rendeltetésére
vonatközi közleménye:

Szükségjenek küldeni
... db befizetési csekket (Bibliatársulat)
... db Szentírás Alapítvány csekket

A rendeltetési postahivatal bélyegző lenyomata:

A Szent Jeromos Bibliatársulat azoknak a kereszény híveknek az egyesülete, akik nem csupán a saját életüket szeretnék a Biblia szellemében átfomálni, hanem az apostolokhoz hasonlóan embertársaikat is igyekszének elvezetni a Szentírás ismeretére, a bibliai értékek (újra)felfedezésére, befogadására.
Téged is várunk tagjaink sorába!

OTP Bank, mint mindig.

KOMMENTÁRSOROZAT AZ ÚJSZÖVETSÉGHEZ!

*A nagysikerű STUTTGARTI KISKOMMENTÁR
21 kötete folyamatosan megjelenik Társulatunk kiadásában.*

*Értéke a rövidség, a tudományos alaposág
és a biblikus-lelkipásztori, aktualizáló beállítottság.*

Előnyös megrendelési lehetőség!

*Aki megrendeli a sorozatot, annak minden kötet árából
10 % engedményt adunk!*

KIADVÁNYAINK:

- * Otto Knoch, **1. és 2. Tesszaloniki levél**, ford. Tarjányi Béla, **STUTTGARTI KISKOMMENTÁR** 12 (Sz. J. Bt.) Ára: 220,- Ft
- * W.Radl, **Galata levél**, **STUTTGARTI KISKOMMENTÁR** 9 *Megjelenik 1994. januárjában* (Sz. J. Bt.) Ára: kb. 248,- Ft
- * B.Mayer, **Filippi és Filemon-levél**, **ST. KISKOMMENTÁR** 10, *Megjelenik 1994. januárjában* (Sz. J. Bt.) Ára: kb. 288,- Ft
- * A.Hecht, **Közös utunk a Bibliához, [a közös bibliaolvasás módszerei]** *Megj. 1994. januárban* (Sz. J. Bt.) Ára: kb. 258 Ft
- * **Újszövetségi szentírás**, ford. Békés G. - Dalos P., 12., javított kiadás (Bencés Kiadó - Sz. J. Bt.) **Ára: 155,- Ft [akció!]**
- * **Jézus nyomában - bibliai album**, I. rész, 144 színes, bera-gasztható képpel, Ára: 250,- Ft (10 db-tól: 200,- Ft)
- * Vágvolgyi Éva, **Az aranyvirág** - mesék kicsiknek és nagyok-nak, (Sz. J. Bt. 1992) Ára: 180,- Ft
- * **BIBLIAI OLVASÓKÖNYV »A«, »B«** [hallássérült vagy értelmi fogyatékos gyermekek számára] Ára: 158,- ill. 198,- Ft

Verbum Domini

40 Ft

Éves hozzájárulás: 160 Ft (+ postaköltség)

MEGSZÜLETETT

Népek áradata hömpölyög
Keresztül a Földön,
Hullámot vet, örvénylik,
Sodor, kivet, elnyel.
S Isten Lelke lebeg
A tajtékzó víz felett.
Szüntelen változás
S az időtlen jelen.
Egy töredéknyi és örökkétartó
Pillanatra Ég és Föld összeért,
S a Mindenség csendjéből
A zúgó habok hátán
Egy törékeny levélcsónak
Bukdácsolva elindult.
[Havva]

manet in aeternum
